

# Budovanie kapacít rómskych komunít za účelom prevencie obchodovania s ľuďmi

Správa z okrúhleho stola

Tirana, 18.-19. septembra 2006



OSCE

Presence in Albania



# Budovanie kapacít rómskych komunít za účelom prevencie obchodovania s ľuďmi

Správa z okrúhleho stola

Tirana, 18.-19. septembra 2006



osce

Presence in Albania

Vydal Úrad OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva  
Al. Ujazdowskie 19  
00-557 Varšava  
Poľsko  
[www.osce.org/odihr](http://www.osce.org/odihr)

© OSCE/ODIHR 2007

Všetky práva vyhradené. Obsah tejto publikácie je možné použiť a reprodukovať na vzdelávacie a nekomerčné účely za predpokladu, že každé takéto použitie uvádza OSCE/ODIHR ako zdroj.

ISBN 83-60190-50-x

Dizajn: Homework, Varšava, Poľsko  
Tlač: DK Druk, Poľsko

## Podakovanie

Táto správa vychádza z prezentácií a diskusií na okrúhlym stole na tému "Zefektívnenie prevencie v oblasti obchodovania s ľuďmi: budovanie kapacít rómskych komunít na regionálnej a miestnej úrovni", ktorý sa uskutočnil 18-20 septembra v Tirane. Tento okrúhly stôl zorganizovalo Kontaktné stredisko pre záležitosti Rómov a Sinti a Program Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva pri OBSE (ODIHR) pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi v spolupráci so zastúpením OBSE v Albánsku.

Chceli by sme poďakovať všetkým prezentujúcim a účastníkom/účastníčkam za ich aktívnu účasť na jednotlivých blokoch. Konkrétne by sme za pomoc pri plánovaní a príprave tohto podujatia chceli poďakovať Jarmile Pleškovej z Kultúrneho združenia Rómov Slovenska, Jennifer Piorkowskej a Vincentovi Tourneucillertovi z organizácie Terre des Hommes (Program pre Albánsko a juhovýchodnú Európu), Rozaliji Ilic a Aleksandrovi Spasicovi z Rómskeho informačného centra v Srbsku, Blanke Kozme z MVO Rómske ženy vo verejnom živote (Maďarsko), Silde Anagnosti a Juliane Rexha zo zastúpenia OBSE v Albánsku. Zvláštne poďakovanie patrí Andimu Dobrushimu a Ostalinde Maya z Európskeho centra práv Rómov, ktoré usporiadalo prípravné stretnutie k okrúhlemu stolu v apríli 2006 v Budapešti.

Taktiež by sme chceli poďakovať tlmočníkom/tlmočnickej práci a angažovanosti: Sylvia Králová (slovenčina-angličtina), Daniela Valenta a Damir Omeragic (srbština-angličtina), Sarita Jasarova a Sejdo Jasarov (rómsština-angličtina). Bez nich by bol otvorený dialóg, ktorým bol tento okrúhly stôl charakteristický, a ktorý ocenili všetci účastníci/účastníčky, nemožný. Dúfame, že tento dialóg a pracovné vzťahy, ktoré toto podujatie podporovalo, prispievajú k účinným krokom proti obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej, strednej a východnej Európe.

Na záver by sme chceli poďakovať Rebecce Surtees z viedenského Inštitútu NEXUS pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi za zostavenie a vypracovanie konceptu tejto správy.

Okrúhly stôl a táto správa sa mohli uskutočniť vďaka dodatočnej rozpočtovej podpore Kanadskej medzinárodnej rozvojovej agentúry (CIDA) a podpore zo základných rozpočtových fondov ODIHR.

## Akronymy a skratky

<b>ALC</b>	Accompagnement lieux d'accueil carrefour educatif et social
<b>ARSIS</b>	Association for the Social Support of Youth (Združenie pre sociálnu podporu mládeže)
<b>ATPF</b>	Anti-Trafficking Project Fund (Projektový fond pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi)
<b>BKTF</b>	Së Bashku Kundër Trafikimit të Fëmijëve
<b>CDS</b>	Casa Dei Diritti Sociali Focus
<b>CIDA</b>	Canadian International Development Agency (Kanadská medzinárodná rozvojová agentúra)
<b>CPRSI</b>	Contact Point for Roma and Sinti Issues (Kontaktné stredisko pre záležitosti Rómov a Sinti)
<b>ERRC</b>	European Roma Rights Center (Európske centrum práv Rómov)
<b>EÚ</b>	Európska únia
<b>FRCCF</b>	Fundatia Romana Pentru Copii Comunitate si Familie
<b>ILO</b>	International Labour Organization (Medzinárodná organizácia práce)
<b>ILO/IPEC</b>	ILO International Programme on the Elimination of Child Labour
<b>LEK</b>	albánska mena
<b>MVO</b>	mimovládna organizácia
<b>NAP</b>	Národný akčný plán
<b>NPF</b>	Ndihme per Femijet/Help the Children/Pomoc deťom
<b>ODIHR</b>	Office for Democratic Institutions and Human Rights (Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva)
<b>OBSE</b>	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
<b>OSI</b>	Open Society Institute (Inštitút otvorenej spoločnosti)
<b>RIC</b>	Rómske informačné centrum
<b>TACT</b>	Transnational Action against Child Trafficking (Nadnárodná iniciatíva proti obchodovaniu s deťmi)
<b>UNDP</b>	United Nations Development Programme (Rozvojový program OSN)
<b>UNICEF</b>	United Nations Children's Fund (Detský fond OSN)
<b>UNICRI</b>	United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute (Inštitút pre výskum medziregionálnej kriminality a súdnictva)
<b>UNOHCHR</b>	United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva)
<b>USAID</b>	United States Agency for International Development (Americká agentúra pre medzinárodný rozvoj)

## Obsah

Zhrnutie .....	7
1. Úvod .....	9
2. Základné problém: chýlostivosť, povaha obchodovania s ľuďmi a rizikové faktory .....	10
3. Praktické iniciatívy boja proti obchodovaniu s ľuďmi s rómskymi komunitami .....	19
4. Obhajoba ľudských práv v oblasti obchodovania v oblasti obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách .....	24
5. Odkazy .....	27
<b>Prílohy</b>	
Príloha 1: Anotovaný program .....	32
Príloha 2: Nápad na projekty, ktoré vznikli v pracovných skupinách .....	37
Príloha 3: Zoznam účastníkov/účastníčok a kontakty .....	45
Príloha 4: Evaluácia okrúhleho stola účastníkmi/účastníčkami .....	55
Príloha 5: Rómsky projektový fond pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi .....	58





## Zhrnutie

Okrúhly stôl na tému "Zefektívnenie prevencie v oblasti obchodovania s ľuďmi: budovanie kapacít rómskych komunít na regionálnej a miestnej úrovni", Tirana, 18.-20. septembra 2006, zorganizovalo Kontaktné stredisko pre záležitosti Rómov a Sinti a Program Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva pri OBSE (ODIHR) na boj proti obchodovaniu s ľuďmi v spolupráci so zastúpením OBSE v Albánsku a bol pokračovaním regionálneho okrúhleho stola na tému "Zvyšovanie povedomia rómskych aktivistov v problematike obchodovania s ľuďmi", ktorý sa uskutočnil v roku 2004 v Belehrade. Tento okrúhly stôl čerpal zo záverov okrúhleho stola z roku 2004, a preto bol zameraný na výmenu praxe medzi organizáciami a krajinami za účelom nájsť možné riešenia problému obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách.

Sociálne vylúčenie a nedostatok dokumentácie spôsobujú "neviditeľnosť" Rómov pre štátne inštitúcie a orgány, čo obzvlášť zvyšuje riziko obchodovania s ľuďmi. Zároveň k podceňovaniu uskutočnenia krokov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi prispievajú aj diskriminácia Rómov, vrátane rodovej diskriminácie v rámci komunít, slabé národné systémy ochrany detí, všeobecná nedôvera Rómov k systém trestného práva a riziká, ktorým čelia organizácie pracujúce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Potreba prispôbiť zásahy pri poskytovaní pomoci obchodovaným osobám a osobám vystaveným riziku obchodovania konkrétnym okolnostiam a podporovať nielen dané osoby, ale aj ich rodiny a komunity, ktoré sú zasiahnuté obchodovaním s ľuďmi, boli ústrednými témami mnohých diskusií o výmene praxe. Napríklad, sociálna intervencie na ochranu adolescentov, ktorí žijú a pracujú vo vykorisťovateľskom prostredí, budú pravdepodobne úspešnejšie vtedy, keď uznajú ochotu rómskych adolescentov pracovať a zdržia sa, smerom k maloletým osobám, uplatňovania jediného riešenia pre všetkých, čo niekedy vedie k (opakovanej) viktimizácii, kriminalizácii a poškodzovaniu jednotlivcov a komunít.

Tiež sa zdôrazňoval význam zvyšovania povedomia rómskych komunít o vykorisťovaní, vrátane vykorisťovania prostredníctvom istých tradičných zvykov. Zároveň sa však zdôrazňovala dôležitá rola, ktorú pri riešení konfliktov a mediácii zohrávajú isté tradičné zvyky, ako aj to, ako prispievajú k ochrane členov/členiek komunít, ktorí/ktoré sú vystavení/é riziku obchodovania s ľuďmi a zneužívaniu.

Poukázalo sa aj na význam obhajoby ľudských práv Rómov ako prostriedku pre zmenu politiky a praxe, ktoré sa týkajú aj problematiky obchodovania s ľuďmi. Hovorilo sa aj o taktikách obhajoby ľudských práv smerom ku komerčnej a často senzácii chvejivej povahe médií. Účastníci/účastníčky tiež upozornili na nebezpečenstvo klamlivého zobrazovania Rómov médiami a živenia stereotypov a predsudkov.

Ďalšími krokmi, na ktoré sa pri výmene skúsenosti na okrúhlym stole kládol zvláštny dôraz, boli:

- zefektívnenie prístupu Rómov k základným právam, ako k nástroju prevencie obchodovania s ľuďmi;
- zaangažovanie predstaviteľov štátu, akými sú sociálne a zdravotnícke služby a polícia, na riešení problém obchodovania s ľuďmi;
- posilnenie národných systémov sociálnej ochrany, obzvlášť systémov na ochranu detí za účelom prevencie obchodovania s ľuďmi a ochrany obetí;
- rola aktívnej pomoci, akou je práca v teréne a využívanie rómskych kultúrnych mediátorov;
- využívanie programov "otvorenej" pomoci, akou sú návštevy v rodinách a vytváranie denných programov;
- zabezpečenie rovnej partnerskej pozície rómskych a nerómskych aktérov v oblasti prevencie a ochrany; a
- zamestnávanie a zaškolenie rómskeho personálu na aktivity namierené na rómske komunity;

Počas pracovných skupín, ktorých cieľom bolo dospieť k návrhom na projekty, účastníci/účastníčky rozpracovali množstvo projektových nápadov. Keďže sú tieto nápady zjednotením praxí, o ktoré sa účastníci/účastníčky počas okrúhleho stola podelili, sústreďujú sa na výmenu zručností pri práci v teréne a poskytovaní priamej pomoci medzi krajinami pôvodu a cieľovými krajinami. Keď sa prevedú do praxe, prispievajú k budovaniu kapacít rómskych, aj nerómskych aktérov pri riešení problému obchodovania s ľuďmi.

## 1. Úvod

Kontaktné stredisko pre záležitosti Rómov a Sinti a Program Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva pri OBSE (ODIHR) spolu pracujú od roku 2003, aby viac zviditeľnili problematiku obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách. V Belehrade, v roku 2004, ODIHR zorganizoval svoj prvý regionálny okrúhly stôl na tému Rómovia a obchodovanie s ľuďmi, ktorý poukázal na potrebu zaangažovať rómskych aktérov do vytvárania stratégií a iniciatív boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Cieľom tohto druhého regionálneho okrúhleho stola pre juhovýchodnú, strednú a východnú Európu, ktorý sa uskutočnil v Tiranane, v septembri 2006, bolo umožniť výmenu praxe v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a vytvoriť fórum pre rozvoj spoločných iniciatív medzi rómskymi a nerómskymi aktérmi. Okrúhly stôl bol tiež fórom, ktoré umožnilo účastníkom/účastníčkam vytvárať siete, zlepšiť vzájomnú spoluprácu, ako aj diskutovať o základných problémoch, akými sú prekážky v prevencii proti obchodovaniu s ľuďmi v rámci rómskych komunit.

Okrúhleho stola sa zúčastnilo približne 40 rómskych a nerómskych účastníkov/čok prevažne z občianskeho sektora, ale aj z vládnych inštitúcií, ktorí/é pracujú v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a všeobecnejšej oblasti ochrany práv dieťaťa. Účastníci/účastníčky boli z Albánska, Bosny a Hercegoviny, bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko, Moldavska, Srbska, vrátane provincie Kosovo, Rumunska, Slovenska, Českej Republiky, Maďarska, Francúzska, Grécka, Španielska a Talianska. Navyše sa okrúhleho stola zúčastnilo niekoľko terénnych misií OBSE a medzinárodné organizácie pracujúce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, detských práv a rómskej problematiky.<sup>1</sup>

Okrúhly stôl bol rozdelený do dvoch častí. Časť I pozostávala z prezentácií rôznych organizácií, ktorých cieľom bolo vyvolať diskusiu o problémoch, ktoré majú dopad na snahy bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi, vrátane povahy obchodovania s ľuďmi, rizikových faktorov, štrukturálnych problémov a problémov, ktoré predstavujú postoje. Po týchto prezentáciách nasledovali detailné prezentácie o programových aktivitách v krajinách pôvodu a v cieľových krajinách. Časť II poskytla účastníkom/čkam príležitosť rozvíjať nápady na projekty s cieľom podať tieto návrhy na Rómsky projektový fond pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi pri ODIHR (Rómsky ATP fond). Tento fond, ktorý je spoločnou iniciatívou Oddelenia ODIHR pre ľudské práva a CPRSI, bol založený za účelom iniciovať vznik a implementáciu miestnych a regionálnych iniciatív, ktoré sa zoberajú bojom proti obchodovaniu s ľuďmi a s ním spojeným porušovaním ľudských práv Rómov.

---

<sup>1</sup> Pozri prílohu 3 s úplným zoznamom účastníkov/čok a kontaktmi.

## 2. Základné problémy: chúlôstivosť, povaha obchodovania s ľuďmi a rizikové faktory

### 2.1. Zviditeľnenie problému

Na úvod poskytol prvý blok, s názvom "Zviditeľnenie problému", prehľad základných problémov, ktoré prispievajú k fenoménu obchodovania s ľuďmi a bránia krokom na jeho prevenciu.

#### **MVO Amaro Drom, Albánsko (Skender Veliu)**

Rómske komunity v Albánsku čelia rozsiahlemu a hlboko zakorenenému sociálnemu vylúčeniu, ktoré ich činí zraniteľnou skupinou, s rizikom výskytu obchodovania s ľuďmi. Keďže, napríklad, mnoho Rómov nie registrovaných na štátnych a/alebo miestnych úradoch, nedostáva sa im sociálnej pomoci, prístupu k primeranému bývaniu, zdravotníckej starostlivosti a príležitostiam na vzdelávanie. To, potom, vedie k chudobe a nezamestnanosti, ktoré jednotlivcov vystavujú riziku obchodovania s ľuďmi. Amaro Drom vyzývala ku krokom na riešenie tohto sociálneho vylúčenia prostredníctvom väčšieho počtu programov na komunitnej úrovni (podobným programom, ktoré implementujú MVO). Takéto programy sú schopné poskytovať pomoc v oblastiach, kde sú Rómovia v súčasnosti znevýhodnení, napríklad v oblasti bývania, zdravotníckej starostlivosti, vzdelávania, budovania kapacít a iných potrieb komunity.

Medzi kľúčové priority patria registrácia všetkých rómskych detí, ktorá by pomohla pri identifikácii a ochrane detí, a práca s členmi/členkami komunity na ich strachu z pomsty zo strany obchodníkov s ľuďmi v prípade, že v jednotlivých prípadoch podniknú kroky a nahlásia ich. Zároveň je dôležité zvyšovať povedomie štátnych úradníkov, obzvlášť polície, o problémoch a potrebách, ktoré sú špecifické pre rómske komunity, aby sa medzi komunitami a miestnymi/štátnymi úradmi budovala dôvera, a aby boli prekonané vnútorné a vonkajšie prekážky účinnej prevencie a ochrany rómskych komunít pred obchodovaním s ľuďmi.

#### **Spoločná iniciatíva rómskych žien pri OSI, bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko (Enisa Eminova)**

P. Eminova sa dožadovala zastavenia stereotypizácie Rómov a ich komunít za účelom umožniť spoluprácu a účinnú prácu. Zdôraznila význam spolupráce medzi rómskymi a nerómskymi organizáciami a potrebu lepšieho prístupu Rómov k informáciám a materiálom, ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi a ich analýze. Avšak skutočnosť, že väčšina materiálov o boji proti obchodovaniu s ľuďmi je v angličtine vedie k ďalšej izolácii rómskych organizácií.

P. Eminova tiež poukázala na konflikt medzi tradičnými zvykmi v rómskych komunitách a ľudskými právami.<sup>2</sup> Vyzvala komunitu rómskych aktivistov k rozvíjaniu kritického myslenia o zvykoch v komunitách a k chápaniu vodcovstva ako zodpovednosti, nie moci. Tiež povzbudila rómske ženy k tomu, aby sa ozvali a prispievali do diskusie o zachovaní rómskej identity pri prekonávaní praktík, ktoré sú pre ženy poškodzujúce.

Zdôraznila potrebu krokov a intervencie zo strany štátu a miestnych inštitúcií v prípadoch, keď sú porušované ľudské práva Rómov a rómskych komunít. Prezentovala množstvo prípadov, kedy boli rómske ženy týrané, alebo vykorisťované a nedošlo k žiadnemu zásahu miestnych úradov, ani k poskytnutiu pomoci z ich strany. Na záver p. Eminova poukázala na malý záujem hlavného prúdu západného feminizmu o rómske ženy a o začlenenie problémov rómskych žien do tohto hnutia.

### **Riaditeľka regionálnych kancelárií Splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity, Slovensko<sup>3</sup> (Andrea Bučková)**

P. Bučková načrtla vládne iniciatívy v oblasti zberu dôveryhodných údajov o fenoméne obchodovania s ľuďmi v rámci rómskych komunít<sup>4</sup> a vznik siete rôznych poradenských centier a inštitúcií (MVO aj štátnych) za účelom uspokojiť potreby rómskych komunít v oblasti sociálnej pomoci, obzvlášť pre rizikové rómske rodiny. Problém chudoby v rómskych komunitách na Slovensku je pre obchodovanie s ľuďmi kľúčovým, keďže rodiny upriamujú svoju pozornosť na prežitie, nie na prípady vykorisťovania. Hoci mala pocit, že iniciatívy MVO a vlády začínajú prinášať pozitívne výsledky, uznala, že tieto služby využíva iba malý počet Rómov v dôsledku ich nedôvery k štátnym úradom a iniciatívam. Preto je vybudovanie dôvery problémom, ktorý je treba zväžiť a riešiť.

## **2.2. Povaha obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách**

Tento blok zmapoval všeobecné trendy a vzorce obchodovania s ľuďmi v Albánsku, Taliansku a Grécku, vrátane prepojenia medzi krajinami pôvodu a cieľovými krajinami, ako napr. Albánsko-Grécko; Albánsko-Taliansko; a Rumunsko-Taliansko. V každej krajine odrážalo obchodovanie s ľuďmi širokú škálu rôznych foriem vykorisťovania, vrátane sexuálneho vykorisťovania, nútenú prácu, žobranie, delikvenciu a adop-

<sup>2</sup> Toto bolo dôvodom znepokojenia mnohých účastníkov/účastníčok a odzrkadľuje to pocity vyjadrené pri prvom okrúhlym stole v Belehrade v roku 2004. Často dochádza nedorozumeniam v chápaní rozdielu medzi legitímnymi tradičnými zvykmi a praktikami a tradičnými praktikami, ktoré sú poškodzujúce a sú spájané s praktikami krutého vykorisťovania a obchodovania s ľuďmi. Na prvom okrúhlym stole v Belehrade malo mnoho účastníkov/účastníčok problém s tým, čo oni považovali za nespravodlivé označovanie tradičných svadobných zvykov, akými sú kupovanie a predávanie neviest, za obchodovanie s ľuďmi a vnímali to ako dôležitý aspekt rómskych zvykov. Niektorí/é účastníci/účastníčky zdôrazňovali potrebu skončiť s tradičnými zvykmi, akými sú skoré manželstvá, ktoré majú negatívny dopad na jednotlivcov a komunitu bez toho, aby prirovnávali tradičné manželstvá k obchodovaniu s ľuďmi. (M. Karoly, "How to Talk about This to the 'Outside'?" [Ako o tom hovoriť s "vonkajším svetom"?] *Roma Rights. Vol. 2. Issue: Rights and Traditions*, [Rómske práva. zv. 2. č: Práva a tradície], (2005); OBSE/ODIHR, Report on "Awareness Raising for Roma Activists on the Issue of Trafficking in Human Beings and especially Children" [Správa o zvyšovaní povedomia rómskych aktivistov o problematike obchodovania s ľuďmi a obzvlášť s deťmi] (2004).

<sup>3</sup> Úrad splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity je štátnym poradným orgánom slovenskej vlády v otázkach, ktoré sa týkajú rómskych komunít. Hlavnou úlohou tohto úradu je predkladať národnej vláde návrhy politik a opatrení v oblastiach, ktoré majú dopad na Rómov, vrátane obchodovania s ľuďmi.

<sup>4</sup> Nedostatok údajov o Rómoch a obchodovaní s ľuďmi sa zdôrazňoval už na okrúhlym stole v Belehrade v r. 2004 (pozri: *tamže*). Hoci existujú snahy o zber údajov zo strany MVO a medzinárodných organizácií (pozri: poznámka pod čiarou 13)), vlády nie sú v tomto procese proaktívne. Niektoré vlády v juhovýchodnej Európe pracujú na zbere údajov o obchodovaní s ľuďmi, vrátane údajov o obetiach a z perspektívy presadzovania zákonov, a v súčasnosti existujú niekoľko databáz. Nie je však jasný stupeň, do ktorého sú údaje o menšinách zachytené. Je tiež dôležité zväžiť použitie údajov o menšinách.

cie.<sup>5</sup> Rómovia tvoria značné percento ľudí, ktorým všetky organizácie, ktoré sa zúčastnili tohto bloku, poskytujú pomoc.

### **Amaro Drom, Albánsko (Blerina Gjeka)**

Amaro Drom pracuje ako kľúčový partner pre implementáciu programov Terre des Hommes' TACT 3 vo vybraných rómskych komunitách v Albánsku. Amaro Drom vo svojej práci identifikovala dve hlavné formy obchodovania s ľuďmi, a to: za účelom sexuálneho vykorisťovania a žobrania v rámci Albánska, ako aj z Albánska do Talianska a Grécka. V mnohých prípadoch sa zistilo, že rodičia dovolili príbuzným zobrať deti na prácu do zahraničia kvôli chudobe a nezamestnanosti doma, a že si vo všeobecnosti neboli vedomí násilia, ktorému budú ich deti vystavené.

### **Terre des Hommes, Albánsko (Thierry Agagliate)**

Prezentácia sa začala krátkou ukázkou z dokumentu Terre des Hommes s výpoveďami detí, ktoré sa stali obeťami obchodovania, ktoré hovorili o náročnej ceste do zahraničia, ktorú absolvovali pešo a o svojich skúsenostiach s vykorisťovaním v Grécku.<sup>6</sup> Rómovia a Egypťania<sup>7</sup> tvoria väčšinu obetí, ktoré boli identifikované v rámci programu Terre des Hommes v Albánsku, a ktorým bola poskytnutá pomoc. Sociálne vylúčenie, nízke vzdelanie a chudoba sú spoločným menovateľom identifikovaných obetí. Zistilo sa, že sa v súčasnosti na obchodovaní s deťmi podieľa viac rodičov ako v minulosti, že sa zmenili cesty obchodovania s ľuďmi a orientujú sa na Kosovo<sup>8</sup> a územie Albánska, nie na Taliansko.<sup>9</sup> Jeden z kľúčových faktov, ktorý vyvoláva znepokojenie je, že v Albánsku ešte stále neexistuje žiaden štátny mechanizmus ochrany detí.

<sup>5</sup> To je v súlade so zisteniami v celej juhovýchodnej Európe, kde sú obeť obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania, nútenej práce, žobrania, menej závažných trestných činov a adopcie (R. Surtees, *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe* [Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe], (Ženeva, IOM, 2005)); R. Surtees, "Child Trafficking: Different Forms of Trafficking and Alternative Interventions" ["Obchodovanie s deťmi: rôzne formy obchodovania a alternatívne"], *Tulane Journal of International & Comparative Law Vol. 14 (2)*, [Tulanský žurnál pre medzinárodné a porovnávacie právo. zv. 14 (2) (2006)].

<sup>6</sup> Sústredil sa na neľudské životné a pracovné podmienky detí, ako napr. Nútenie detí k tomu, aby boli celý deň špinavé, aby boli v zime nedostatočne oblečení a vyvolali tak väčší súcit a zarobili viac peňazí, a bitie detí, keď nezarobili dosť.

<sup>7</sup> Egypťania (alebo Jevgiit, Jevgj, alebo Evgjits) sú etnickou menšinou v Albánsku. Aj keď sú často nazývaní Rómami, tvrdia, že sú pôvodom zo starovekého Egypta, vo všeobecnosti nehovoria rómsky, a vydeľujú sa od Rómov ako samostatná etnická menšina (S. Beddies, H. De Soto, I. Gedeshi, D. Perez, *Roma and Evgjits in Albania: From Social Exclusion to Social Inclusion* [Rómovia a Egypťania v Albánsku: Od sociálneho vylúčenia k sociálnej inklúzii], (Svetová banka, Sorosova nadácia, UNDP, Veľvyslanectvo USA, Švajčiarska agentúra pre rozvoj a spoluprácu, Albánsko, 2003); tiež: OSCE/ODIHR CPRSI "Assessment Trip to Albania on Trafficking in Children from Roma and Egyptian Communities" [Výskumná pracovná cesta do Albánska o problematike obchodovania s deťmi z rómskych a egyptských komunit], (Varšava, OSCE/ODIHR, 2003). V Albánsku je egyptská komunita tiež vysoko zastúpená medzi identifikovanými obeťami obchodovania s ľuďmi.

<sup>8</sup> Počet identifikovaných albánskych detí sa zvýšil v provincii Kosovo. Zvyčajne sa zistí, že žobrú, alebo predávajú malé výrobky na ulici. Niektoré deti sú obchodované do Kosova, kým iné deti "pracujú" počas cesty do cieľových krajín EÚ.

<sup>9</sup> Donedávna bola väčšina albánskych maloletých detí obchodovaná na prácu, žobranie a menej závažné trestné činy do Talianska. Za posledné roky sa počet identifikovaných detí na ulici znížil, hoci sú v krajine ešte stále identifikované obeť obchodovania za účelom sexu.

## Združenie pre sociálnu podporu mládeže (ARSIS), Grécko a Albánsko (Valbona Hystuna a Natas-sa Arapidou)

ARSIS je grécka MVO, ktorá implementuje aktivity proti obchodovaniu s ľuďmi v Grécku, aj v Albánsku. Spoločne s Terre des Hommes-Albánsko je jednou z partnerských organizácií pre implementáciu projektu TACT. V oboch krajinách je hlavnou pracovnou metódou práca v teréne (na ulici), ktorá je považovaná za najúčinnjší nástroj záchytu detí z ulice a vybudovania prvého kontaktu s nimi. ARSIS má kancelárie v Tirane a v Solúne vykonáva prácu v uliciach (v Grécku prostredníctvom zmiešaných albánsko-gréckych tímov) a identifikuje a pomáha deťom, ktoré sú vystavené rôznym rizikám, vrátane obchodovaných detí.

*Albánsko-Grécko:* Počas 90-tych rokov 20. Storočia bol počet albánskych detí obchodovaných do Grécka vysoký. Dnes je tento jav iný a deti sú najčastejšie vykorisťované vlastnými rodičmi vo veľkých gréckych mestách.<sup>10</sup> Tieto deti zvyčajne žobrujú, predávajú malé prístroje, sviečky a nosené šatstvo, zbierajú plechovky, alebo hrajú na hudobný nástroj na frekventovaných miestach. Zažívajú rôzne formy a stupne vykorisťovania. Mnohé z nich "pracujú" do neskorých hodín a v zlých a stresujúcich podmienkach, a mnohokrát je ich práca hlavným zdrojom príjmov rodiny. ARSIS spolupracuje s kompetentnými úradmi (policajné jednotky na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, prokurátor, školy, sociálne úrady, atď.) za účelom zlepšiť životy týchto detí a implementovať riešenia, ktoré sú v najlepšom záujme každého z týchto detí na základe ich vlastnej vôle.

Dôležitým cieľom je prihlásiť deti do školy a poskytnúť im, aj ich rodinám, materiál a psychosociálnu podporu, učiť ich gramotnosti, ako aj poskytovať administratívnu a právnu pomoc.

Čo sa týka každodenného života albánskych rómskych komunit, je často charakterizovaný nevhodnými podmienkami na život, zdravotnými problémami, domácim násilím, alkoholizmom, alebo absenciou otca, čo spôsobuje vysoký stupeň neistoty existencie Rómov. Táto situácia je ešte zložitejšia kvôli absencii komunitného ducha, prítomnosťou silného pocitu inakosti a sociálneho vylúčenia, ktoré sú spôsobené veľkými rozdielmi v štandarde života v porovnaní s väčšinovou populáciou. Zároveň musia Albánci rómskeho pôvodu v Grécku čeliť všetkým problémom, ktoré súvisia s imigráciou, akými sú jazyková bariéra, kultúrne rozdiely, ťažkosti s integráciou, ako aj komplikovaný právny rámec imigrácie.

*V rámci Albánska:* V Tirane bolo v r. 2006 pracovníkmi/čkami ARSIS identifikovaných viac ako 200 detí vystavených riziku. Tieto deti boli bábätká sprevádzané matkami, ako aj deti vo veku od štyroch do sedemnásť rokov. V rozpätí siedmich mesiacov ARSIS identifikoval 231 detí vo veku od 4-17 rokov a 59 bábätiok s matkami. Prevažná väčšina z nich sú rómskeho, alebo egyptského pôvodu.<sup>11</sup>

Približne polovica z týchto detí bola z Tirany, kým druhá polovica sa do Tirany prisťahovala za prácou/žobraním. Veľmi málo z týchto detí malo formálne vzdelanie a približne polovica nebola registrovaná na matrike. Na ulici žobrali a "pracovali" (napr. Umývali autá, predávali noviny, zbierali plechovky) a zarábali medzi 500 LEK (asi 4 EUR) do 4000 LEK (asi 33 EUR) za deň. Od niektorých z nich rodičia vyžadovali zarobenie istej dennej čiastky. Malé množstvo týchto detí na ulici aj žilo, kým väčšina sa na noc vracala domov.

<sup>10</sup> Za účelom detailného popisu situácie v oblasti obchodovania s deťmi medzi Albánskom a Gréckom a práce v rámci projektu TACT, pozri: P. Philippe, V. Tournecuillert, *The Trafficking of Albanian Children in Greece* [Obchodovanie s albánskymi deťmi v Grécku] (Lausanne, Terre des Hommes, 2003); D. Stoecklin, V. Tournecuillert, *Child Trafficking in South-eastern Europe: The Development of Good Practices to Protect Albanian Children* [Obchodovanie s deťmi v juhovýchodnej Európe: vývoj dobrej praxe na ochranu albánskych detí], (Terre des Hommes, 2005); M. Shuteriqi, D. Pippidou, D. Stoecklin, *Transnational Protection of Children: The Case of Albania and Greece 2000-2006* [Nadnárodná ochrana detí: prípad Albánska a Grécka 2000-2006], (Terre des Hommes, ARSIS, 2006).

<sup>11</sup> Z 231 detí identifikovaných na uliciach 114 bolo rómskych a 72 egyptských.

**MVO Arci Solidarieta Lazio, Taliansko (Monica Lanzillotto & Cesare Foschi)**  
**MVO Save the Children (Zachráňte deti), Taliansko (Giancarlo Spagnoletto & Nicola Mai)**

Obidve MVO pomáhajú maloletým deťom v ťažkej situácii, vrátane obchodovaných maloletých a maloletých ponechaných bez dohľadu, medzi ktorými zaznamenali vysoký počet Rómov, hlavne z Rumunska. Starší, aj mladší maloletí sa zdržujú na ulici a deti sa taktiež získavajú cez rodinné väzby. Tieto deti na ulici žobrujú a predávajú, ale tiež kradnú a pracujú v prostitúcii. V prípadoch, kedy rodiny migrovali spolu, je žobranie často stratégiou prežitia. Niektorí rodičia nútia svoje deti pracovať do neskorých hodín a sústreďujú sa viac na peniaze, ktoré deti zarobia, kým iní rodičia sa viac zaujímajú o podmienky, v ktorých deti žijú. Niektoré deti sú na ulici samé, iné sú so svojimi rodičmi. Na to, aby mohla rodina migrovať rodičia často vyrobia dlhy (napr. musia zaplatiť za prepravu a ubytovanie tesne po príchode) a väčšina z nich do Talianska prišla so zámerom zlepšiť svoju ekonomickú situáciu, nie so zámerom usadiť sa tam natrvalo.<sup>12</sup>

Save the Children zdôraznila jeden kľúčový problém, ktorým je rozdiel medzi maloletými deťmi ponechanými bez dozoru a maloletými deťmi, ktoré sú "pod nevhodným dozorom" – tie deti, ktoré migrovali so svojimi rodinami (alebo členmi/členkami širšej rodiny) a sú vykorisťované napriek tomuto dozoru a/alebo v jeho dôsledku. Ďalším problémom, ktorý sa zdôrazňoval bolo sprostredkovateľstvo medzi maloletými (ktoré sa nazýva "predčasne vyspelí dospelí"), kedy sa maloletí sami rozhodnú migrovať a rozhodujú sa o práci na ulici. Problém zadlženia (ktorý vzniká kvôli migrácii) je pre mnohé rodiny tiež naliehavý. Tieto problémy zdôrazňujú potrebu reflektovať ako existujúca štruktúra ochrany môže infantilizovať a blahosklonne zaobchádzať s niektorými maloletými deťmi spôsobom, ktorý nie je ani vhodný, ani účinný.

Taktiež volajú po krokoch na vytvorenie komplexnejšieho plánu sociálnej intervencie, ktorý by bral do úvahy problémy, akými sú maloleté deti v sprievode nevhodných dospelých, sprostredkovateľstvo medzi maloletými, definíciu vykorisťovania, ktorá by sa flexibilne menila od prípadu k prípadu a kroky namierené na celú rodinu.

<sup>12</sup> Ďalšie informácie o obchodovaní s ľuďmi z Rumunska získate v: CDS, FRCCF, Terre des Hommes, *An increase in prostitution among Romanian minors in Rome* [Nárast prostitúcie medzi maloletými Rómami v Ríme], (Lausanne, Terre des Hommes, 2005); ILO-IPEC, *Rapid Assessment of Trafficking in Children for Labour and Sexual Exploitation in Romania* [Rýchly odhad obchodovania s deťmi za účelom práce a sexuálneho vykorisťovania], (Bukurešť, 2003); C. Kovacs, "Research on trafficking in children among Roma population in Romania" [Výskum o obchodovaní s deťmi v rómskej populácii v Rumunsku] (pracovná verzia), (Varšava, OSCE/ODIHR, 2004); UNICRI, *Trafficking in Women from Romania into Germany* [Obchodovanie so ženami z Rumunska do Nemecka], (Nemecko, GTZ, 2005).



### 2.3. Rizikové faktory<sup>13</sup>

Rómovia sú vystavení riziku obchodovania s ľuďmi<sup>14</sup> na jednej úrovni kvôli diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu. To je v priamej úmere k obmedzeným príležitostiam na vzdelanie, prácu a pomoc, ktoré zase môžu vyústiť do ochoty (alebo dokonca nevyhnutnosti) prijať ponuky na nelegálnu prácu, alebo nechať deti pracovať vo vykorisťovateľskom prostredí.<sup>14</sup> Navyše, v dôsledku svojho marginalizovaného postavenia, Rómovia vo všeobecnosti nemajú prístup k širšej sociálnej asistencii a podpore, ktorá môže byť účinným nástrojom prevencie a zmiernenie krízy. Stigmatizácia a diskriminácia taktiež znamenajú, že je málo pravdepodobné, že by Rómovia, ktorí sa ocitnú v ťažkej situácii, vyhľadali pomoc inštitúcii, vrátane situácii, kedy boli člen/členka rodiny obchodovaní, alebo sa zo situácie, keď boli obchodovaní vracajú domov.<sup>15</sup>

#### Romani Baxt, Albánsko (Pellumb Furtuna)

Špecifickými faktormi rizika vystavenia obchodovaniu s ľuďmi v Albánsku patria nevhodné podmienky na život, nízka zamestnanosť, nedostatok odborného vzdelávania, negramotnosť, rodová nerovnosť, vysoká miera rozvodovosti (kvôli migrácii), násilie páchané na ženách, nedostatočná registrácia na úradoch a nedostatočné vzdelanie. Prezentácia však bola zameraná aj na viac štrukturálne problémy, ktoré môžu prispievať k zraniteľnosti komunit, akými sú nedostatočné zapojenie Rómov do programov boja proti obchodovaniu s ľuďmi v rómskych komunitách. Finančné prostriedky určené na pomoc rómskym komunitám sa v súčasnosti často dostávajú k ne-rómskym organizáciám, čo nemusí byť účinné, ob-

<sup>13</sup> Niektoré súčasné štúdie a hodnotenia obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe sú zamerané na obchodovanie s Rómami, alebo bolo ich súčasťou (pozri: Amaro Drom 2005, *Innocent Smiles: Trafficking in Persons Report in the Albanian Roma Community* [Nevinné úsmevy, správa o obchodovaní s ľuďmi v albánskych rómskych komunitách], (Tirana, jún 2005); Bibija, *Trafficking of Human Beings: Its Consequences on Roma Communities in Serbia* (Draft Form), Obchodovanie s ľuďmi: jeho dopad na rómske komunity v Srbsku (pracovná verzia), (Varšava, OSCE/ODIHR, 2004); CRS, *Trafficking of Roma Women and Children from Serbia – Risk and Resiliency Factors* [Obchodovanie s rómskymi ženami a deťmi zo Srbska – rizikové faktory a faktory odolnosti], (Srbsko, 2003); alternatívne citácie: ILO-IPEC; alternatívne citácie OSCE/ODIHR CPRSI PHURT, *Hodnotiaca cesta do Macedónska za účelom preskúmania problematiky obchodovania s deťmi z rómskych komunít (pracovná verzia)* (Varšava, OSCE/ODIHR, 2004).; *alter. citácie* Surtees 2005 a 2006; *alter. citácie* Phillipe a kol., *alter. citácie* Shuteriqi a kol., UNICEF, *Obchodovanie s deťmi v Kosove – štúdia o pomoci a asistencii poskytovanej deťom-obetiam obchodovania s ľuďmi* (Kosovo, 2004); UNICEF, Save the Children, *Research on Child Trafficking in Bosnia and Herzegovina* [Výskum obchodovania s ľuďmi v Bosne a Hercegovine], (UNICEF, Bosna a Hercegovina; Save the Children, Nórsko, 2004). Je však potrebná hlbšia analýza, aby bolo možné úplne pochopiť aký má obchodovanie s ľuďmi dopad na Rómov, ako jednotlivcov a komunity, obzvlášť však tomu, ako kultúrna a socioekonomická realita Rómov ovplyvňuje ich zraniteľnosť voči fenoménu obchodovania s ľuďmi. Keďže sú však Rómovia stigmatizovaní, je dôležité, aby sa vo výskumoch neopakovali stereotypy, ktoré posilňujú všeobecné spoločenské predsudky. Zároveň je však dôležité, aby chúlitosť tejto problematiky nebránila otvorenej diskusii o rizikách obchodovania s ľuďmi pre rómskych mužov, rómske ženy a deti, vrátane situácií, kedy sa Rómovia sami podieľajú na obchodovaní s ľuďmi, či už dobrovoľne, alebo nedobrovoľne. Názor, že tento problém nemá byť ignorovaný kvôli svojej chúlostivej povahe sa na tomto stretnutí objavil a reflektuje nálady vyjadrené na prvom okrúhlym stole v Belehrade v roku 2004.

<sup>14</sup> Typické jadrové príčiny obchodovania s ľuďmi – chudoba, nedostatok ekonomických príležitostí, obmedzené vzdelanie, krízové situácie, sociálne vylúčenie a vysídľovanie – majú na Rómov neprimeraný dopad v celom regióne juhovýchodnej Európy. V Albánsku, napríklad, Rómovia chodia do školy v priemere štyri roky, a až 62 percent Rómov vo veku od 7 do 20 rokov nikdy do školy nechodilo. Podobne je aj príjem rómskej domácnosti menší ako polovica príjmu albánskej mestskej domácnosti na národnej úrovni, viac ako 40 percent rómskych rodín nemá doma tečúcu vodu, väčšina býva v provizórnych, alebo rozpadávajúcich sa príbytkoch a majú problém získať sociálnu pomoc (*alter. citácie*: Beddies a kol.: 100, 15; pozri *alter. citácie* OSCE/ODIHR CPRSI).

<sup>15</sup> Pozri tiež: *alter. citácie* Karoly; OSCE/ODIHR, *Vyjadrenie sa k téme: zvyšovanie povedomia rómskych aktivistov v problematike obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe* (Varšava, OSCE/ODIHR, 2006); *alter. citácie*; OSCE/ODIHR 2004.

zvlášť v prípadoch, keď sa na príprave a realizácii projektov nepodieľajú Rómovia, alebo ich nepovažujú za "vlastné". Popri progresívnom presunutí finančných prostriedkov k rómskym aktérom, je, v snahách bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi, potrebné posilniť spoluprácu medzi rómskymi a ne-rómskymi organizáciami.

### **Kultúrne združenie Rómov Slovenska (Jarmila Plešková)**

#### **Riaditeľka regionálnych kancelárií Splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity (Andrea Bučková)**

Hoci obchodovanie s ľuďmi nie je ťažiskom práce organizácii, vystúpil do popredia pri implementácii programov sociálnej asistencie. P. Plešková zdôraznila extrémnu chudobu, ako primárnu príčinu rizikovitosti, keďže priekupníci sa primárne zameriavajú na rodiny v ťažkej ekonomickej situácii. Prezentujúca sa zamerala na tento problém aj z iného uhla – rizikové faktory pre ľudí, ktorí podnikajú kroky proti obchodovaniu s ľuďmi. V dôsledku potenciálnej účasti členov rómskych komunít na obchodovaní s ľuďmi ako tých, ktorí ľudí najímajú, alebo v roli priekupníkov, a v dôsledku prepojenia na organizovaný zločin, je treba uznať a riešiť bezpečnostné riziká pre ľudí, ktorí robia kroky proti obchodovaniu s ľuďmi, ak sa má boj proti tomuto javu stať účinným. Je to obzvlášť dôležité v prípade tých, ktorí sa podieľajú na poskytovaní služieb a hlásení prípadov, ako aj samotných obchodovaných Rómov.

#### **Regionálna kancelária Terre des Hommes pre juhovýchodnú Európu (Vincent Tournecueillert)**

Táto prezentácia bola zameraná na regionálny program Terre des Hommes na ochranu detí, ktorý zahŕňa Albánsko, Kosovo, Moldavsko a Rumunsko a je koordinovaný spoločne s Gréckom, Talianskom, Španielskom a Ruskom. Za päť rokov svojej existencie tento program poskytol priamu ochranu približne 1.200 deťom a asi 37.000 detí pomohli služby v rámci projektu TACT. Táto pomoc zahŕňa aj obchodované deti, hoci na sa nesústreďujú iba na ne. Väčšina obchodovaných detí je mužského pohlavia, mladších ako 15 rokov, z miest. Väčšina z nich (93%) je z etnických menšín a pochádza z nestabilného ekonomickeho prostredia, z čoho má asi 40% z nich aj sociálne problémy. Väčšina z týchto obchodovaných detí je obchodovaná do iných štátov za účelom žobrania a predávania. Kľúčovým zistením je pre Terre des Hommes fakt, že rizikovosť nespočíva priamo v chudobe. To znamená, že ľudia nie sú obchodovaní/neobchodujú svoje deti kvôli tomu, že sú chudobní. Zo skúseností Terre des Hommes vyplýva, že obchodovanie s ľuďmi je viac otázkou dôvery a zneužitia dôvery: priekupníci uspejú vtedy, keď môžu zneužiť dôveru obetí a ich rodín. Dôvera je tiež kľúčovým problémom pri poskytovaní pomoci a pri spolupráci s inými organizáciami, obzvlášť pri spolupráci medzi rómskymi a ne-rómskymi organizáciami.

### **Otázky, komentáre a body diskusie**

**Ako sa vyrovnáť s vlastnými predsudkami a predpojatostou:** Ako organizácie a inštitúcie, ktoré pracujú v oblasti ľudských práv identifikujú a riešia svoje vlastné predsudky vo vnútri organizácie? Niektorí/é účastníci/účastníčky uznali, že nikto nie je bez predsudkov, a že každý/á z nás sa s nimi musí vyrovnáť. Terre des Hommes Albánsko sa snažili riešiť tieto predsudky tým, že pracovali spoločne s rómskymi komunitami a aktérmi a zistili, že so spoločnými úspechmi prišlo aj vzájomné porozumenie. Save the Children dodali, že z ich skúsenosti, učitelia/vychovávateľa z rovnakej rovesníckej skupiny umožnili komunikáciu nielen medzi danými dvomi kultúrami, ale aj medzi komunitou a zložitým svetom organizácií. Pracovníci/čky Save the Children čerpajú zo svojich vlastných skúseností na to, aby mohli komunikovať s tými, ktorí žijú na ulici a potrebujú pomoc. To citlivo vychovávateľov/ky z rovesníckych skupín, ako aj zamestnancov/kyne organizácie, čo potom organizácii umožnilo riešiť predsudky v rámci tohto programu.

**Rómovia/ky ako odborníci/čky a zamestnanci/kyne:** Niektorí/é rómski/e účastníci a účastníčky označili za problém absenciu Rómov/Rómiok ako odborníkov/čky, alebo zamestnancov a zamestnankyň

v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a práv Rómov. Terre des Hommes Albánsko vysvetlili, že pre nich bolo začlenenie rómskych odborníkov a odborníčok súčasťou prirodzeného vývoja ich aktivít. Hoci rómske a egyptské deti neboli pôvodnou cieľovou skupinou ich aktivít, jasne sa ukázalo, že v skutočnosti boli najzraniteľnejšou skupinou. A tak sa zameranie sa na Rómov a Egyptanov stalo nevyhnutným. Nábor Rómov a Rómiek ako zamestnancov a zamestnankyň v rámci projektu vzišiel z interných diskusií a evaluácie projektu. V súčasnosti program TACT pracuje s množstvom mediátorov/mediátoriek z rómskej komunity. Téma dôležitosti začlenenia rómskych odborníkov/odborníčok v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v rómskych komunitách sa počas okrúhleho stola objavila pri mnohých príležitostiach (pozri tiež kapitoly 3 a 4).

**Oblasť trestného práva:** O trestnom práve sa diskutovalo prevažne v kontexte dvoch problémov: prekážky v spolupráci s políciou a vhodnosť a užitočnosť trestno-právnych opatrení na riešenie situácie detí, ktoré žijú na ulici.

Save the Children Taliansko zdôraznili potrebu nielen trestno-právnej, ale sociálnej intervencie. Implementácia trestného zákona vytvára hranice a bezpečie, ktoré sú nevyhnutné pre tých, ktorí potrebujú ochranu. Avšak reakcie na vykorisťovanie maloletých detí pre ne musia ponúkať alternatívy, pretože, keď sú "vyslobodené", sú často vystavené tomu istému sociálnemu prostrediu ako predtým a skončia rovnako.

Na zneužívanie detí z ulice predstaviteľmi orgánov činných v trestnom konaní, skorumpovanosť týchto orgánov a súdnictva v kontexte prípadov obchodovania s ľuďmi a všeobecné predsudky voči Rómom vo vnútri orgánov činných v trestnom konaní a súdnictva poukázalo mnoho rómskych organizácií ako na vážnu prekážku v spolupráci s orgánmi činnými v trestnom konaní. Arci Solidarieta z Talianska však upozornila, že z ich skúseností vyplýva, že cez nepretržitý dialóg a spoluprácu bolo možné zaoberať sa predsudkami a dospieť k zmysluplnej spolupráci s vybranými partnermi. Arci Solidarieta zdôraznila, že jej spolupráca s políciou viedla k zatknutiu celých reťazcov organizovaného zločinu, ktoré vykorisťovali deti, vrátane rómskych detí, a že tieto spoločné úspechy tiež posilnili spoluprácu.

Niektorí/é účastníci a účastníčky tiež upozornili na to, že je potrebné, aby bola implementácia trestného práva účinnejšia, aby boli priekupníci zatýkaní a úspešne stíhaní, a aby sa riešila korupcia v orgánoch činných v trestnom konaní a v súdnictve.

**Bezpečnostné riziká pri poskytovaní priamej pomoci a ochrany:** La Strada Česká republika sa zaujímala o to, ako prítomné organizácie riešia bezpečnostné riziká svojich pracovníkov/čok na ulici. ALC Francúzsko povedali, že ich pracovníčky v uliciach, ktorí/é pracujú v oblasti prostitúcie a žobrania majú inštrukciu nehovoriť na ulici o obchodovaní s ľuďmi. Namiesto toho sa zameriavajú na otázky zdravotnej starostlivosti, prevencie násilia a prístupu k zdravotnej starostlivosti. O obchodovaní s ľuďmi sa hovorí až potom, čo pracovník/čka získa dôveru predpokladanej obeť obchodovania s ľuďmi. Save the Children Taliansko tiež potvrdili, že bezpečnosť je pri práci na ulici vysoko riziková. Najväčší stupeň rizika zaznamenali v súvislosti s dievčatami vykorisťovanými v komerčnom sexuálnom priemysle. Save the Children používa prístup, ktorý kombinuje zdravotnú prevenciu, z ktorej majú osoh nielen dané ženy, ale aj priemysel samotný (napr. rozdávanie kondómov) a informácie o pomoci (napr. rozdávanie telefónnych čísel na krízové linky). V prípade rómskych detí na uliciach, ktoré sú vykorisťované zločineckými organizáciami, je ich vzťah k vykorisťovateľovi taký, že deti samé povedia priekupníkovi o ponúkanej pomoci. Preto je nutné deti y takejto situácie vyňať a ponúknuť im čas na uvoľnenie z tlaku, aby sa takéto spojenie a vzťah kontroly prerušil. Rómske informačné centrum zo Srbska poznamenalo, že každá práca v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi je nebezpečná, vrátane prevencie, a že si tohto nebezpečenstva zamestnanci a zamestnankyne musia byť vedomí/é.

**Vzťah medzi obchodovaním s ľuďmi a migráciou:** Potrebu oddeliť migráciu od obchodovania s ľuďmi a nazeranie na migráciu ako na hlavný problém, zdôraznilo množstvo účastníkov/účastníčok z cieľových krajín, aj z krajín pôvodu. Save the Children Taliansko poukázali na to, že v súčasnosti je vyššia mobilita v dôsledku ekonomických potrieb. Ak majú ľudia možnosť migrovať legálne, dočasne a bez potreby vyrobiť si dlhy, robili by to a nenechávali by sa obchodovať. Reakcie na obchodovanie s ľuďmi, ktoré sú často spolitizované a obmedzujú sa na reštriktívne opatrenia, túto skutočnosť prehliadajú. Reštriktívne migračné politiky však skôr k obchodovaniu prispievajú, ako proti nemu bojujú.

**Únos neviest:** Problém unášania neviest v rámci rómskych komunit bol nadnesený spoločne s otázkou pre účastníkov/čky ohľadom toho, či sú takéto prípady identifikované, a ak áno, ako sa riešia. V Českej republike zatiaľ zaznamenali iba jeden prípad únosu nevesty do Holandska. Na Slovensku je únos neviest problémom konkrétnych komunit, ale je veľmi slabo zdokumentovaný a ťažko stíhateľný, pretože nie je špecifickým trestným činom.

**Prístup rómskych organizácií k finančným zdrojom:** V množstve príspevkov sa zdôrazňovalo, že pre rómske organizácie je ešte stále ťažké dostať sa k finančným zdrojom v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, konkrétne k finančným zdrojom určeným na rozsiahle projekty. Nerómske organizácie tento problém, podľa všetkého, nemajú a získavajú finančné prostriedky ľahšie, vrátane zdrojov na prácu s rómskymi komunitami.

### 3. Praktické iniciatívy boja proti obchodovaniu s ľuďmi – dobrá prax a ponaučenia

V sérii blokov a nasledovných diskusiách (pre poznámky k diskusiám pozri Prílohu 2), si rómske a nerómske organizácie z krajín pôvodu, aj z cieľových krajín vymieňali dobrú prax a ponaučenia, ktoré vyplynuli z aktivít v oblasti prevencie a ochrany.

#### **Rómske informačné centrum, Srbsko (Aleksandar Spasic)**

Rómske informačné centrum realizuje aktivity v oblasti zvyšovania povedomia žien a detí v Srbsko a Čiernej Hore. Za týmto účelom vytrénovali sieť aktivistov, ktorí vedú workshopy v oblasti zvyšovania povedomia v rôznych komunitách a implementujú kampaň v teréne. Účasť komunity je základnou zložkou projektu: je to postupný proces, ktorý potrebuje čas, obzvlášť v kontexte marginalizovaných skupín, ako Rómovia. Vytvorenie siete tiež istý čas trvá, keďže je treba, prostredníctvom spoločnej práce na rozličných problémoch, vybudovať dôveru. Kľúčovými problémami boli: koordinácia spoločensky odlišných skupín, obmedzený časový rámec implementácie projektu, získanie finančných prostriedkov pre taký veľký projekt a získanie dôvery donora na to, aby bolo možné projekt implementovať. Kľúčovými ponaučeniami a odporúčaniami boli: na problematike obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách by mali spoločne pracovať rôzne typy MVO, aby vznikol integrovaný prístup k práci v oblasti prevencie a ochrany; Rómovia by mali byť zapojení do aktivít ako tréneri/ky a facilitátori/ky; a komunita by sa mala zúčastniť všetkých fáz aktivít.

#### **ARCI Solidarieta, Taliansko (Monica Lanzilotto a Cesare Foschi) Save the Children, Taliansko (Giancarlo Spagnoletto a Nicola Mai)**

Tieto dve organizácie prezentovali svoju prácu s deťmi na ulici a maloletými v Ríme v oblasti ochrany a prevencie. Obe zdôraznili, že pre efektívnu prácu sú nesmierne dôležité dobre vybudované vzťahy s rómskymi komunitami a miestnymi úradmi. Okrem pomoci, ktorú tieto dve organizácie poskytujú deťom, ich práca tiež prispela, napríklad, k zatknutiu pedofilov a vykorisťovateľov detí z rumunskej rómskej komunity.

**Prevencia:** Najskôr sa identifikujú a vyškolia tréneri/ky z rovesníckych skupín a tréneri/ky v oblasti vzdelávania o odlišnosti kultúr z rómskych komunít na prácu v oblasti zvyšovania povedomia. Okrem iného sú vyškolení na to, aby informovali rómske komunity o dostupných zdravotníckych a sociálnych službách a o tom, ako ich využívať. To umožňuje mladým Rómom/Rómkam, aby sa stali kanálom pre tok informácií. V rómskych osadách je ťažké zvyšovať povedomie o problematike obchodovania s ľuďmi. Kul-

túrni mediátori/ky zohrávajú veľmi dôležitú rolu, keďže pomáhajú deťom prekonať strach z toho, aby vypovedali proti tým, ktorí ich vykorisťujú. Tento fakt poukazuje na dôležitosť poskytnúť deťom, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi, priestor na "vyventilovanie", v ktorom sa môžu odpútať od svojich zážitkov z doby, kedy boli obchodované. Na takéto "vyventilovanie sa" je priestor v Centre pre boj s kriminalitou mládeže, ktoré je financované mestom Rím a prevádzkované organizáciou Arci Solidarietà, a ktoré maloletým deťom poskytuje krátkodobú, aj dlhodobú pomoc.

**Poskytovanie pomoci:** Rómski terénni pracovníci/čky a kultúrni mediátori/ky, ktorí poskytujú priamu pomoc, sú dôležitou súčasťou identifikácie a mechanizmov na budovanie dôvery Rómov. Práca priamo na ulici a tímy, ktoré ju vykonávajú sú najvhodnejšími spôsobmi, ako dosiahnuť zmysluplnú intervenciu v rómskych komunitách, v ktorých sa vyskytne obchodovanie s ľuďmi. Navyše v Taliansku existuje aj bezplatná telefonická linka, na ktorú je možné ohlásiť prípady obchodovania s ľuďmi. Terénni pracovníci/čky kontaktujú deti a úzko spolupracujú s políciou, aby deti dostali preč z ulice a pomáhali im v centrách. Je však veľmi ťažké deťom vysvetliť, že je to v ich prospech a nie proti nim. Ak identifikujú rodinu dieťaťa a dieťa nie je proti, organizácia kontaktuje rodinu a vráti jej dieťa.

Jeden z problémov, ktorý sa týka ochrany, predstavujú maloleté deti, ktoré vykorisťujú zločinecké organizácie. V takýchto prípadoch sa maloleté dieťa často chce vyrovnáť s osobou, ktorá ho riadi, chce mať rovnaký životný štýl (dom, bohatstvo, privilegované postavenie). Výsledkom je, že dieťa cíti voči vykorisťovateľovi/organizácii istú lojalitu a vernosť, pokiaľ majú títo ľudia kontrolu nad jeho životom. Až po istom čase "vyventilovania", s takou dávkou podpory, aká je potrebná, má dieťa priestor premýšľať o svojej situácii a intervencie je možné robiť v súlade s touto situáciou. Sociálna intervencia bude musieť byť viac zameraná na maloleté deti ako súčasť rodiny a komunity (z ktorých niektoré majú znaky vykorisťovania a iné sú ochraňujúce), a nie na maloleté deti ako izolované od rodín a komunít. Je tiež dôležité nájsť spôsob, akým brať do úvahy potreby maloletých, ktorí, napriek svojmu veku, chcú podporovať svoje rodiny a podnikajú týmito krokmi isté kroky (cez migráciu a iné aktivity). Migrácia môže byť, aspoň z časti, prejavom "dobrodružnosti" a túžby po oslobodení sa zo životných podmienok doma. Súčasná ochrana a štruktúra (boja proti obchodovaniu s ľuďmi) môžu zlyhať v napĺňaní týchto potrieb. Táto oblasť zostáva otvoreným a vo veľkej miere nepreskúmaným problémom.

### **Terre des Hommes, Albánsko (Thierry Agagliate)**

Program TACT je komplexnou stratégiou boja proti obchodovaniu s deťmi do Grécka. Zaoberá sa touto problematikou na rôznych úrovniach – od prevencie po integráciu – funguje v Albánsku, Grécku a teraz aj v Kosove. Každý tím pozostáva zo sociálneho pracovníka/čky, komunitného mediátora a koordinátora/ky. Program TACT posilňuje deti a rodičov k tomu, aby riešili svoje základné potreby, tie, ktoré obchodníci s ľuďmi zneužívajú. TACT tiež funguje v sieťach – v rámci BKTF, koalíciou MVO v Albánsku, ktoré bojujú proti obchodovaniu s ľuďmi a tiež v rámci medzinárodnej siete.

Prezentácia bola zameraná na to, akým spôsobom organizácia pracuje s rómskou komunitou. Jedným príkladom sú letné tábory: rizikové deti v Albánsku trávia veľa času prácou a žobraním na uliciach, čo obmedzuje ich príležitosti na vzdelanie a rekreáciu a negatívne vplýva na ich intelektuálny a fyzický vývin. Život na ulici je buď formou obchodovania s ľuďmi, alebo vystavuje deti riziku obchodovania s ľuďmi, alebo iných foriem vykorisťovania. Letné tábory slúžia ako mechanizmus, ktorý predchádza tomu, aby deti pracovali na ulici v letných mesiacoch a namiesto toho im ponúka príležitosť na vzdelávanie a rekreáciu v svojich komunitách. Programy súčasne implementujú rómske, aj nerómske MVO.

Videoklip, ktorý ukázala organizácia Terre des Hommes bol pokusom ilustrovať komplexnosť problémov, ktorým čelia rodičia a deti v rómskych komunitách a dôležitosť vzťahu založenom na dôvere medzi rodinou (vrátane dieťaťa, ktoré bolo predtým obchodované) a sociálnymi pracovníkmi. Videoklip zachytáva

rodinu, ktorá diskutuje o svojich potrebách (akými sú vhodné bývanie, zdravie detí), diskusiu o účasti rodiny pri obchodovaní dieťaťa, komplexnosť vzťahov v rámci rodiny a tiež vzťah medzi rodinou a sociálnym pracovníkom.

### **Natassa Arapidou, ARSIS, Albánsko**

ARSIS načrtoval svoju súčasnú prácu v uliciach s rizikovými deťmi v letných mesiacoch v Tirane – letné aktivity na pomoc deťom v čase, keď pracujú/žobrujú v parku. Denné programy sa snažia zaangažovať deti, ktoré musia naďalej pracovať na ulici (či už sú, alebo nie sú obchodované) tým, že im ponúka príležitosti na vzdelávanie a rekreáciu popri ich práci. Intervencia tiež umožňuje pracovníkom/čkám v teréne identifikovať rizikové deti na uliciach; pomáhať tým deťom, ktoré sa nikdy takýchto aktivít nezúčastnili; identifikovať potreby detí na ulici; vybudovať si s deťmi (a ich rodičmi) vzťah zložený na dôvere a zbierať informácie pre budúce intervencie. Programy implementujú rómske a nerómske MVO spoločne. Do programu sa zapojilo 106 detí (a 22 matiek), z ktorých 99 sa zúčastnilo aktivít viac ako dvakrát. Zo 106 zúčastnených detí bolo 55 rómskych a 58 egyptských. Aktivity zahŕňali kreslenie, kolektívne hry, ručnú výrobu šperkov a tancovanie.

Problémy, s ktorými sa organizácie počas implementácie letných aktivít stretli boli nasledujúce: zvolené miesto priťahovalo ľudí, ktorí rušili priebeh aktivít; rodičia niektorým deťom nedovolili zúčastniť sa pokiaľ nezarobili určenú sumu peňazí; problémy so zlučovaním detí z rôznych menšín; agresívne správanie mnohých detí a problémy, ktoré mali niektoré deti s pozornosťou a disciplínou. Niektoré z kľúčových úspechov tejto aktivity boli: intervencia umožnila organizácii identifikovať deti vystavené riziku a ich potreby; poskytla deťom, ktoré sa nikdy nezúčastnili spoločenských aktivít tak urobiť; s deťmi sa podarilo vybudovať vzťah založený na dôvere a organizácia získala informácie na rozvoj budúcich intervencií. ARIS plánuje pokračovať v tomto type práce v teréne s "pracujúcimi deťmi", v monitorovaní detí a ich rodín a plánuje otvoriť denné centrum, do ktorého by mohli deti v Tirane chodiť.

### **Kultúrne združenie Rómov Slovenska (Jarmila Plešková)**

**Riaditeľka regionálnych kancelárií splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity, Slovensko (Andrea Bučková)**

**Program rómskych mediátorov:** Tento projekt je namierený na vzdelávanie a umiestňovanie rómskych poloprofesionálnych sociálnych pracovníkov/čok v štátnej správe. Cieľom je, popri budovaní kapacít štátu, tiež budovať kapacity aktivistov. Činnosťou týchto sociálnych pracovníkov/čok je informovať členov/členky rómskych komunít o službách a pomoci, ktoré sú dostupné cez štátne inštitúcie. Títo poloprofesionálni sociálni pracovníci/čky však neposkytujú služby priamo, pretože nie sú profesionáli/ky. V súčasnosti sa v tomto programe školí 45 Rómov a Rómiek, s dlhodobým cieľom vytvoriť pracovné miesta v obciach pre 15 rómskych zamestnancov/kyne, ktorí/é budú pracovať ako rómski mediátori/ky.

**Program rodovej rovnosti:** Program je smerovaný k trom generáciám žien a zaoberá sa citlivými problémami, akými sú násilie páchané na ženách a dopad tradícií na postavenie žien v rómskych komunitách. Cieľom programu je tiež zlepšiť komunikačné zručnosti a inštitucionálnu pomoc tejto rizikovej skupine. Program bol implementovaný v spolupráci s českou organizáciou a slovenským poradenským centrom pre obe domáceho násillia a v tíme bola j príslušníčka miestnej polície. Súčasťou programu bolo aj šírenie informácií študentom/kám vysokých škôl. Rómske ženy a dievčatá vyrobili pohľadnice, ktoré zobrazujú ich chápanie ženských ľudských práv, ako aj diskrimináciu a rodovú nerovnosť, ktorú zažívajú.

**Programy pre rómske deti:** Jeden z regionálnych programov je namierený na príslušníkov/čky polície a učiteľov/ky, s cieľom zvýšiť bezpečnosť detí tým, že sa pokúša riešiť problémy, akými sú drogová závislosť, žobranie, rasová nenávisť, účasť na vzdelávaní, atď. Ďalší program pre deti s účasťou vychovávateľov

z rovesníckych skupín, ktorého cieľom je vzdelávať deti vo veku medzi 14–18 rokov v oblasti ľudských práv, vrátane obchodovania s ľuďmi. Vychovávateľa z rovesníckych skupín využívajú rôzne nástroje, aby pomohli deťom identifikovať situácie, ktoré ich vystavujú riziku a násiliu, vrátane násilia v ich vlastných rodinách. Projekt sa implementuje v školách a zúčastňujú sa ho rómske, aj nerómske deti.

Na záver prezentujúce tiež hovorili o dvoch špecifických problémoch, ktoré sú spojené s obchodovaním s ľuďmi v rómskych komunitách na Slovensku, a ktoré majú vplyv na snahy s ním bojovať. Po prvé, je pre sociálnych pracovníkov/čky ťažké získať dôveru obetí obchodovania s ľuďmi a poskytovať im pomoc v dôsledku straty dôvery, ktoré obeť pociťujú. Po druhé, existuje potreba aktivity v oblasti prevencie prispôbiť a upraviť na mieru potrebám danej lokality, aby odrážali rozdiely v špecifických komunitách, v ktorých sa implementuje niektorý z programov.

### Otázky, komentáre a body diskusie

**Predsudky, zaujatosť a rodová perspektíva:** Film *Terre des Hommes*, ktorý zobrazoval rodinu diskutujúcu o svojich potrebách vyvolal hnev niektorých účastníkov/čok, ktorí ho kritizovali za stereotypické zobrazenie Rómov a za to, že ich sociálny pracovník neoslovoval s náležitým rešpektom. Niektorí účastníci/čky boli obzvlášť pohoršení/é tým, že sociálny pracovník povedal matke v danej rodine, že "vždy hovorí hlúposti". Jeden účastník/čka tiež vyjadril/a znepokojenie ohľadom neadekvátnej pozornosti venovanej problémom žien a ženských práv v diskusii na okrúhlym stole, ako aj v celkovom plánovaní programov a žiadal/a, aby účastníci/čky hovorili o výzvach, ktoré predstavuje problematika ženských práv v ich programoch.<sup>16</sup> *Terre des Hommes* na túto kritiku reagovali tým, že sociálny pracovník a rodina mali blízky vzťah a účelom filmu bolo ukázať realitu rodiny takú, akou je a mieru dôvery medzi sociálnym pracovníkom a rodinou – to, že spolu mohli hovoriť otvorene, ako rodina a používať taký neformálny jazyk. Rodová nerovnosť existuje všade, aj v rómskych komunitách a uznať jej existenciu je nevyhnutnou podmienkou na to, aby sa s ňou mohlo pracovať. Čo sa týka rodovej problematiky, v projektoch *Terre des Hommes* pracujú ako sociálne pracovníčky väčšinou ženy a v rámci svojich každodenných aktivít sa snažia zaoberať aj právami žien v rodine a v rómskej komunite.

**Úloha a zodpovednosť štátu:** Množstvo účastníkov/čok upozornilo na potrebu väčšieho zaangažovania štátnych úradov a ich zodpovednosti pri riešení problému obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách a iných problémov, ktoré s ním súvisia. Zdôraznili, že mimovládne organizácie môžu vykonávať sociálnu prácu, ale nemôžu a nemali by poskytovať bývanie, alebo iné služby, ktoré sú zodpovednosťou štátu. V tomto kontexte *Terre des Hommes* Albánsko upozornili na to, že projekt TACT poskytuje služby, ktoré štát neposkytuje, a že program tiež inicioval bilaterálnu dohodu medzi vládami Albánska a Grécka, ktorá sa monitoruje.

**Registrácia občanov:** Potrebu komplexnej registrácie Rómov (ako občanov a pri narodení), ako preventívneho a ochranného opatrenia, zdôraznilo množstvo predstaviteľov štátnych, aj neštátnych organizácií, obzvlášť z Albánska.

**Rómski sociálni pracovníci/čky:** Slovenský projekt, ktorý robí nábor rómskych sociálnych pracovníkov/čok na prácu v rómskych komunitách bol zdôraznený ako dôležitý krok. Rómski sociálni pracovníci/čky,

<sup>16</sup> Tento problém sa objavil aj na prvom okrúhlym stole v Belehrade a problematiky rodu sa týkalo niekoľko diskusií. Napríklad, "debata o zvykovom manželstve odrážala rôznorodosť Rómov a ukázala jasný rozdiel v tom, ako tradičné vzorce chápu a interpretujú muži a ženy. Kým muži kládli dôraz na dôležitosť manželstiev podľa zvykového práva pre skupinovú identitu, ženy zdôrazňovali dôležitosť zabezpečenia osobnej autonómie a vzdelávania" (*alter. cit. Karoly*).



ktorí/é nemajú formálne vzdelanie v tejto oblasti majú postavenie poloprofesionálov/ok a ponúka sa im zaškolenie na výkon zamestnania. Majú úlohu informovať rómske komunity o tom, aká pomoc je dostupná, hoci sami/é nemôžu pomoc priamo poskytovať. Pridanou hodnotou je to, že sú to Rómovia/Rómky poznajú životné podmienky v rómskych komunitách. Táto vedomosť je v tejto práci často dôležitejšia ako formálne vzdelanie. Vyššie vzdelanie sa od uchádzačov/čiek nepožaduje. Školenia a vzdelávanie sa poskytujú počas celého trvania zamestnaneckého pomeru za účelom vybudovať u poloprofesionálov rovnaké kapacity ako majú ich kolegovia/kolegyne so špecializovaným vyšším vzdelaním. Tento program, ktorý je súčasťou bežnej sociálnej práce, je financovaný zo štrukturálnych fondov EÚ do roku 2009.

Terre des Hommes Albánsko poukázali na to, že odkedy sa pri nábore viac zamerali na Rómov a Egypťanov, našli vysoko kvalifikovaných uchádzačov/ky.

## 4. Obhajoba ľudských práv v oblasti obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách

Tento blok viedol Larry Olomoofe z Európskeho centra práv Rómov (ERRC). V rámci tohto bloku sa diskutovalo o obhajobe ľudských práv ako o strategickom nástroji a hovorilo sa o množstve nástrojov a stratégií obhajoby ľudských práv v kontexte boja proti obchodovaniu s ľuďmi v rómskych komunitách.

### Čo je obhajoba ľudských práv?

Termín obhajoba ľudských práv sa vzťahuje k snahám využiť tlak na dosiahnutie pozitívnej spoločenskej zmeny. Tento tlak môže byť namierený na štátny sektor, súkromný sektor, občiansku spoločnosť, alebo jednotlivcov. Neexistuje jediná, formálna definícia obhajoby ľudských práv a tento termín často odlišný ľudia chápu rôzne.

Kampane na obhajobu ľudských práv sú často o formálnom zväzku s inštitúciami a často sa prekrývajú s lobovaním. Zároveň však niektorí z aktérov nemusia byť v pozícii ujať sa takého formálneho lobing a môžu skôr chcieť využiť alternatívne formy obhajoby ľudských práv. Príklady obhajoby ľudských práv, ktoré idú mimo konvenčný proces je možné nájsť vo Veľkej Británii, kde boli, počas 80-tych rokov, obhajcovia v oblasti vzťahov medzi rasami boli väčšinou vylúčení z hlavného politického diania. To znamenalo, že na to, aby sa podieľali na vývoji politík, museli hľadať alternatívne metódy. Jednou z metód bolo organizovať spoločenské udalosti na najnižšej úrovni. Príkladom môžu byť koncerty Live Aid na získanie finančných prostriedkov pre obeť hladomoru v Etiópii a pre iniciatívy namierené proti apartheidu na oslobodenie Nelsona Mandelu. Hoci tieto udalosti poskytovali informácie, dialo sa to mimo formálne politické procesy a použili sa alternatívne médiá. Menej tradičné mechanizmy obhajoby ľudských práv môžu byť vhodnejšie pre MVO, ktoré nie sú v pozícii pustiť sa do formálnych kampaní na obhajobu ľudských práv a lobingových aktivít.

### Obhajoba ľudských práv a problematika zastúpenia

Ďalším z kľúčových problémov spojených s obhajobou ľudských práv je problém zastúpenia: Ako sa môžu ľudia, ktorých práva sú obhajované zúčastňovať snaženiu o obhajobu ich práv? Ako môžu byť v čo najlepšom vzťahu s komunitou, aby sa uistili, že sú ich záujmy vhodne prezentované? Kto môže a kto by mal hovoriť v mene ľudí, ktorých sa obhajoba práv týka? Ako identifikovať problémy, ktoré sú v komunite najzávažnejšie tak, aby bola rešpektovaná a reflektovaná rôznorodosť komunity (vek, pohlavie, spoločenská trieda, náboženstvo, atď.)? Na záver je ešte dôležité, aby títo ľudia mali informácie o svojich právach, aby mohla byť obhajoba ich práv úspešná.

Problematika zastúpenia je tiež relevantná v prípade výberu zamestnancov. V organizáciách, ktoré sa zaoberajú rómskou problematikou musia pracovať Rómovia. V tejto oblasti však môže vzniknúť napätie ohľadom toho, čo je potrebné a čo je možné. V ERRC, napríklad, pracuje iba 22 ľudí, z ktorých 8 je právnikov/čiek. Na to, aby mohli Rómovia pracovať v tejto pozícii by bolo treba nájsť právnik/ačku rómskeho pôvodu, ktorý/á je členom/kou miestnej advokátskej komory. V každom prípade je dôležité sa tejto otázke venovať a niektoré organizácie tak aj robia. ERRC nedávno vytvorilo dve nové pozície pre Rómov/ky – odborníkov/čky. V priebehu okrúhleho stola niektoré organizácie, ktoré pracujú v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi poznamenali, že vedia o tomto nedostatku vo vlastných organizáciách a snažia sa prijímať a zaškoliť viac Rómov/iek.

### **Uistite sa, že obhajoba ľudských práv nie je diskriminujúca**

Je treba zabezpečiť, aby nástroje a stratégie obhajoby ľudských práv a zvyšovania povedomia nemali negatívny dopad na ľudí, ktorí by z nich mali mať úžitok (princíp “nepoškodzovania”), a to ani neúmyselný. Preto by analýza “nepoškodzovania” mala byť súčasťou vyvíjania stratégií/nástrojov na obhajobu ľudských práv. Inak existuje riziko, že sa budú stereotypy posilňovať, a nie riešiť, napr. zobrazovanie Rómov ako obchodníkov s ľuďmi a ne-Rómov ako spasiteľov.

### **Obhajoba ľudských práv a štátne inštitúcie**

Hoci môžu mať neformálne a alternatívne formy obhajoby ľudských práv strategický význam pre v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a práv Rómov, je dôležité pri týchto iniciatívach neignorovať štátne inštitúcie.

Existuje celý rad predstaviteľov štátu, ktorí môžu byť pre obhajobu ľudských práv dôležité, vrátane úradu ombudsmana.

### **Obhajoba ľudských práv a médiá – možnosti a riziká**

Práca s médiami je bežným nástrojom obhajoby ľudských práv. Keďže sú však vo svojej podstate komerčného charakteru, vo všeobecnosti pôjdu po “sexí” problémoch a po zisku a profile. A preto nie je možné od médií očakávať, že budú úplne chápať a/alebo obhajovať konkrétny problém. Navyše sú médiá veľmi rýchle a niekedy veľmi senzácie chtivé. Komplexné problém, akými sú sociálne vylúčenie, systémová diskriminácia a kultúrne rozdiely, sa nedajú ľahko transformovať do rýchleho formátu médií. A preto môže zobrazovanie Rómov v médiách upevňovať stereotypné vnímanie. Média sa často podieľajú na nesprávnom chápaní, mytológii a stereotypoch o Rómoch. Organizácie by si mali byť vedomé, že sa to pri ich obhajobe ľudských práv môže stať. Nie je možné chrániť pred stereotypmi a mylnými interpretáciami iba tým, že sa odkaz podelíme s médiami. Je dôležité, aby tento odkaz nebol nesprávne pochopený a prijatý médiami a spôsobom, ktorý bude mať nechtiac negatívny dopad na rómsku komunitu. Navyše nie je možné mať pod kontrolou to, ako si ľudia interpretujú obrazy a odkazy v médiách. Tam, kde majú ľudia vopred predsudky, je možné (dokonca pravdepodobné), že obrazy v médiách, ktoré súvisia s takýmito predsudkami, ich jednoducho budú upevňovať. Napríklad, sa môže stať, že pozitívne zobrazenie Rómov bude skôr vnímané ako výnimka, nie ako realistické zobrazenie. Tento typ zobrazovania preto nemusí nutne odstrániť negatívny obraz a môže v otázke stereotypov a predsudkov dosiahnuť veľmi málo.

Pozornosť médií sa často upiera tam, kde dôjde k dramatickej udalosti (skoré manželstvá, zabitie, atď.), ale nie smerom k diskusi a zvyšovaniu povedomia o komplexnejších problémoch, akými sú spoločenská a ekonomická diskriminácia, a faktoroch, ktoré ich ovplyvňujú. Je to etická dilema a je potrebné sa ňou zaoberať v diskusiách o jednotlivých médiách a ich predstaviteľoch. Je možné, aj užitočné, identifikovať “priaznivo naklonené” médiá, stočiť príbeh smerom, ktorý je pre ne atraktívny (a tiež pre verejnosť)

a pracovať s médiami tak, aby sa k verejnosti dostal špecifický odkaz. Organizácie, ktoré pracujú na problémoch, ktoré sa týkajú Rómov, a to rómske, aj nerómske, majú príležitosť a potrebu prehodnotiť a smerovať svoju stratégiu obhajoby práv spolu s médiami. Toto je však treba robiť opatrne a uvážlivo.

### **Potláčanie hlasov rómskych žien**

Niektorí ľudia/organizácie sú ochotní skrývať nerovnosť žien za kultúru a niektorým, dokonca aj rómskym, organizáciám trvalo dlho, kým sa začali zaoberať problematikou žien. To je znepokojujúce, ak vezmeme do úvahy ich pôsobenie ako ľudsko-právnych organizácií. Larry Olomoofe uznal, že aj samotné ERRC na tento dôležitý problém reagovalo pomaly. Zdôraznil, že na to, aby organizácia skutočne reprezentovala všetkých, musí sa zaoberať problémami, ktoré majú dopad na ženy, akým je napr. domáce násilie. Poznamenal, že práva žien sa často nevnímajú ako priorita medzi sociálne znevýhodnenými skupinami, pretože mnohí vo vnútri argumentujú tým, že najskôr riešiť problém celej komunity. Táto argumentácia sa dotkla žien v rade rôznych hnutí za práva ľudí, vrátane hnutia za občianske práva v USA, kde čiernym ženám často hovorili, aby nediskutovali o tých problémoch, ktorým čelia ako ženy, pretože to oslabí diskusiu o rasovej diskriminácii. Rovnakému problému ešte vždy čelia rómske ženy.

## 5. Odkazy

Amaro Drom 2005, *Innocent Smiles: Trafficking in Persons Report in the Albanian Roma Community* [Nevinné úsmevy, správa o obchodovaní s ľuďmi v albánskych rómskych komunitách], (Tirana, jún 2005), [www.unionamarodrom.com](http://www.unionamarodrom.com).

Andjelkovic M., Jokanovic E., Martinovski Z. a Vukasovic T., *Obchodovanie s ľuďmi – naša odpoveď*. Belehrad (Srbsko, ASTRA/Srbský Červený kríž, 2006).

Andjelkovic M., Ciric J., Djoric A., Ilic N., Jovanovic A. a Rajic Z., *Obchodovanie s ľuďmi (deťmi) – pohľad cez internetové okno*. Belehrad (Srbsko, ASTRA, 2006).

Andjelkovic M., Ivkovic I. a Vukasovic T., *ASTRA – Polročná správa 2002/2003* (Belehrad, ASTRA, 2004).

Andjelkovic M. a Jovanovic A., *ASTRA – Polročná správa 2004/2005* (Belehrad, ASTRA).

ASTRA, Centrum pre ľudské práva v Belehrade, Centrum pre práva detí a Skupina 484, *Alternatívna správa Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva* (Ženeva, 2005).

ASTRA, Centrum pre práva detí, Humanitárne právne centrum, *Násilie zo strany štátu v Srbsku a čiernej Hore – alternatívna správa Výboru OSN pre ľudské práva*, (Ženeva, Organisation Mondiale Contre la Torture, 2004).

ASTRA, *Obchodovanie so ženami – manuál pre novinárov* (Belehrad, ASTRA, 2004).

ASTRA, Save the Children, *Obchodovanie s deťmi v strednej a juhovýchodnej Európe a pobaltských krajinách Regionálna správa 2003*. (ASTRA, Srbsko, 2004 a Save the Children, Rumunsko, 2004).

ASTRA, *Prieskum o zobrazovaní obchodovania s ľuďmi za účelom sexu v masmédiách* (Belehrad, 2003).

ASTRA, *Prieskum postojov belehradských študentov a žiakov stredných škôl k problematike obchodovania s ľuďmi za účelom sexu*. (Belehrad, ASTRA, 2002).

ASTRA, *Prieskum praxe úradov pre priestupky v Belehrade v súvislosti s prostitúciou a (ne)legálnou migráciou ako incidentov, za ktorými sa môže skrývať obchodovanie s ľuďmi* (Belehrad, 2002).

Beddies S., De Soto H., Gedeshi I. a Perez D., *Roma and Evgjits in Albania: From Social Exclusion to Social Inclusion* [Rómovia a Egyptania v Albánsku: Od sociálneho vylúčenia k sociálnej inklúzií], (Svetová banka, Sorosova nadácia, UNDP, Veľvyslanectvo USA, Švajčiarska agentúra pre rozvoj a spoluprácu, Albánsko, 2003).

Bibija, *Trafficking of Human Beings: Its Consequences on Roma Communities in Serbia* (Draft Form), *Obchodovanie s ľuďmi: jeho dopad na rómske komunity v Srbsku* (pracovná verzia), (Varšava, OSCE/ODIHR, 2004).

Burčíková P., *Trafficking in Human Beings and Forced Labour or Labour Exploitation in the Czech Republic* [Obchodovanie s ľuďmi a nútená práca, alebo vykorisťovanie v práci v Českej republike], (Česká republika, La Strada, 2006).

CDS, FRCCF, Terre des Hommes, *An increase in prostitution among Romanian minors in Rome* [Nárast prostitúcie medzi maloletými Rómami v Ríme], (Lausanne, Terre des Hommes, 2005).

CRS, *Trafficking of Roma Women and Children from Serbia – Risk and Resiliency Factors* [Obchodovanie s rómskymi ženami a deťmi zo Srbska – rizikové faktory a faktory odolnosti], (Srbsko, 2003).

Dottridge M., *Action to Prevent Trafficking in South Eastern Europe: A Preliminary Assessment* [Kroky na zabránenie obchodovaniu s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: predbežný odhad], (Nadácia Terre des Hommes, UNICEF, 2006). K dispozícii na:

[http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh\\_unicef\\_06\\_atoptraise\\_europe\\_280806.pdf](http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh_unicef_06_atoptraise_europe_280806.pdf).

Dottridge M., *Kids as Commodities – Child trafficking and what to do about it* [Deti ako komodita – obchodovanie s deťmi a čo s ním robiť], (Lausanne, Terre des Hommes, 2004). K dispozícii na:

[http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh\\_2004\\_kids\\_as\\_commodities.pdf](http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh_2004_kids_as_commodities.pdf)

Ercolani D., *An increase in prostitution among Romanian minors in Rome. Results of a three-month research project on unaccompanied Romanian children in Rome* [Nárast prostitúcie medzi maloletými Rómami v Ríme. Výsledky trojmesačného výskumného projektu o rómskych deťoch v Ríme, ktoré sú bez sprievodu dospeléj osoby], (Bukurešť, Terre des Hommes, 2005).

[http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh\\_2005\\_an\\_increase\\_in\\_prostitution\\_among\\_romanian\\_minors\\_i\\_051216.pdf](http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh_2005_an_increase_in_prostitution_among_romanian_minors_i_051216.pdf)

Gimon M., Kazi N., Mikhail D., Mueller J., Ryan P. a Stoehr K., *Not for Sale: Child Trafficking Prevention in Southeastern Europe* [Nie na predaj: prevencia v oblasti obchodovania s deťmi v juhovýchodnej Európe], (New York, UNICEF/Columbia University, 2003).

Ilic E. a Ilic R., *Svet žien – príručka pre vedenie workshopov v oblasti boja proti obchodovaniu so ženami* (Kragujevac, Rómske informačné centrum, 2004).

Ilic E. (ed.), *Svet žien – informačná brožúra o prevencii obchodovania s ľuďmi* (Kragujevac, Rómske informačné centrum, 2002).

ILO-IPEC, *Rapid Assessment of Trafficking in Children for Labour and Sexual Exploitation in Romania* [Rýchly odhad obchodovania s deťmi za účelom práce a sexuálneho vykorisťovania], (Bukurešť, 2003).

Karoly M., *'How to Talk about This to the 'Outside'?' [Ako o tom hovoriť s "vonkajším svetom"?) Roma Rights. Vol. 2. Issue: Rights and Traditions, [Rómske práva. zv. 2. č: Práva a tradície], (2005). K dispozícii na: <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=2294>.*

Kovacs C., *Research on trafficking in children among Roma population in Romania [Výskum o obchodovaní s deťmi v rómskej populácii v Rumunsku] (pracovná verzia), (Varšava, OSCE/ODIHR, 2004).*

Limanowska B., *Trafficking in Human Beings in South Eastern Europe: Focus on Prevention [Obchodovanie s ľuďmi v juhovýchodnej Európe: zamerané na prevenciu], (UNICEF, UNOHCHR, OSCE/ODIHR, 2005).*

Ndihme per Femijet (NPF), Terre des Hommes, *Child Trafficking in Southeastern Europe: the Development of Good Practices to Protect Albanian Children [Obchodovanie s deťmi v juhovýchodnej Európe: vývoj dobrej praxe na ochranu albánskych detí], (Albánsko, 2005).*

National Coordinator on the Fight against Trafficking in Human Beings, *Short-term priorities for the prevention and fight against trafficking in human beings and some of the main achievements in 2006 [Národný koordinátor boja proti obchodovaniu s ľuďmi, Krátkodobé priority prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi a niektoré z najväčších úspechov v roku 2006], (Albánsko, 2006).*

OSCE/ODIHR, *Position Paper: Awareness-raising for Roma Activists on the Issue of Trafficking in Human Beings in South-Eastern Europe [Stanovisko: Zvyšovanie povedomia rómskych aktivistov o problematike obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe], (Varšava, OSCE/ODIHR, 2006). <http://www.osce.org/odihr/18148.html>.*

OSCE/ODIHR, *Report on Awareness Raising for Roma Activists on the Issue of Trafficking in Human Beings and especially Children [Správa o zvyšovaní povedomia rómskych aktivistov o problematike obchodovania s ľuďmi a obzvlášť s deťmi] Na základe regionálneho okrúhleho stola o obchodovaní s ľuďmi zorganizovanom v Belehrade, 22.-24. októbra, 2004. ODIHR/CPRSI v spolupráci s Rómskym informačným centrom, Kragujevac, (2004).*

OSCE/ODIHR CPRSI *Assessment Trip to Albania on Trafficking in Children from Roma and Egyptian Communities [Výskumná pracovná cesta do Albánska o problematike obchodovania s deťmi z rómskych a egyptských komunít], (Varšava, OSCE/ODIHR, 2003). Na vyžiadanie k dispozícii na: [roma@odihr.pl](mailto:roma@odihr.pl).*

Philippe P., Tournecuillert V., *The Trafficking of Albanian Children in Greece [Obchodovanie s albánskymi deťmi v Grécku](Lausanne, Terre des Hommes, 2003). K dispozícii na: [http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh\\_2003\\_\\_the\\_trafficking\\_o.pdf](http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh_2003__the_trafficking_o.pdf).*

PHURT, *Assessment Trip to Macedonia on Trafficking in Children from Roma Communities [Výskumná pracovná cesta do Macedónska o problematike obchodovania s deťmi z rómskych komunít] (pracovná verzia), (Varšava, OSCE/ODIHR, 2004).*

Rosenberg R., *Best practices for programming to prevent trafficking in Human Beings in Europe and Eurasia [Dobrá prax pri plánovaní aktivít na prevenciu obchodovania s ľuďmi v Európe a Eurázii], (Washington, DAI/USAID, 2004).*

Rómske informačné centrum, *Children and dangers around them – handbook for guiding the workshops on fight against trafficking in children* [Deti a nebezpečenstvo okolo nich – príručka k vedeniu workshopov v oblasti boja proti obchodovaniu s deťmi], (Kragujevac, 2003).

Shuteriqi M., Pippidou D., Stoecklin D., *Transnational Protection of Children: The Case of Albania and Greece 2000-2006* [Nadnárodná ochrana detí: prípad Albánska a Grécka 2000-2006], (Terre des Hommes, ARSIS, 2006)

[http://www.childtrafficking.com/Docs/tdhfoundation\\_n\\_arsis06\\_ttpoc\\_tcoaag0006.pdf](http://www.childtrafficking.com/Docs/tdhfoundation_n_arsis06_ttpoc_tcoaag0006.pdf).

Somach S., Surtees R., *Anti-Trafficking Programmes in Albania – an Evaluation* [Evaluácia programov boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Albánsku], (Tirana, USAID, 2005).

Stefanovic A., Van Reisen M., *Lost Kids Lost Futures. The European Union's Response to Child Trafficking* [Stratené deti, stratená budúcnosť. Odpoveď EÚ na obchodovanie s deťmi] (Ženeva, Terre des Hommes, 2005). K dispozícii na:

[http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh\\_2005\\_lost\\_kids\\_lost\\_futures\\_7.pdf](http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh_2005_lost_kids_lost_futures_7.pdf).

Stoecklin D., Tournecullert V., *Child Trafficking in South-eastern Europe: The Development of Good Practices to Protect Albanian Children* [Obchodovanie s deťmi v juhovýchodnej Európe: vývoj dobrej praxe na ochranu albánskych detí], (Terre des Hommes, 2005).

[http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh\\_2005\\_development\\_of\\_good\\_practices\\_to\\_protect\\_albanian\\_children\\_6.pdf](http://www.childtrafficking.com/Docs/tdh_2005_development_of_good_practices_to_protect_albanian_children_6.pdf).

Surtees R., *An Evaluation of Victim Assistance Programmes in SE Europe* [Evaluácia programov na pomoc obetiam v juhovýchodnej Európe], (Brusel, Nadácia beduínskeho kráľa, 2006).

Surtees, R. 'Child Trafficking: Different Forms of Trafficking and Alternative Interventions' [Obchodovanie s deťmi: rôzne formy obchodovania a alternatívne], *Tulane Journal of International & Comparative Law Vol. 14 (2)*, [Tulanský žurnál pre medzinárodné a porovnávacie právo. zv. 14 (2) (2006)].

Surtees R., *Second annual report on victims of trafficking in Southeastern Europe* [Druhá výročná správa o obetiach obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe], (Ženeva, IOM, 2005).

UNICEF, *Breaking the Cycle of Exclusion. Roma Children in South East Europe* [Prelomiť kruh vylúčenia. Rómske deti v juhovýchodnej Európe], (Srbsko, 2007).

UNICEF, *Guidelines of the Protection of the Rights of Child Victims of Trafficking (2005)*, [Smernica k ochrane práv detí – obetí obchodovania, aktualizované v r. 2005].

UNICEF, *Trafficking in Children in Kosovo – A Study on Protection and Assistance Provided to Children Victims of Trafficking* [Obchodovanie s deťmi v Kosove – štúdia o ochrane a pomoci poskytovanej deťom-obetiam obchodovania s ľuďmi], (Kosovo, 2004).

UNICEF, Save the Children, *Research on Child Trafficking in Bosnia and Herzegovina* [Výskum obchodovania s ľuďmi v Bosne a Hercegovine], (UNICEF, Bosna a Hercegovina; Save the Children, Nórsko, 2004).



UNICRI, *Trafficking in Women from Romania into Germany* [Obchodovanie so ženami z Rumunska do Nemecka], (Nemecko, GTZ, 2005).

Vatra, *Annual Report on Trafficking in Human Beings for the Year 2004* [Výročná správa o obchodovaní s ľuďmi na rok 2004], (Vlora, 2005).

VeneKlasen L. *A New Weave of Power, People & Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation* [Nová vlna moci, ľudia a politika: praktická príručka pre obhajobu ľudských práv a účasti občanov], (Oklahoma City, World Neighbours, 2002).

## Príloha 1: Anotovaný program

### Informácie na úvod

V októbri 2004 ODIHR organizoval regionálny okrúhly stôl v Belehrade. Jeho cieľom bolo zvýšiť povedomie o problematike obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách. Odznali tam tiež výsledky mnohých štúdií z Albánska, Srbska, Čiernej Hory, Rumunska a bývalej juhoslovenskej republiky Macedónska. Na začiatku roka 2006 ODIHR publikoval stanovisko, ktoré vychádzalo zo štúdií a diskusií, ktoré prebehli v rámci okrúhleho stola.\* V tom istom roku ODIHR podporil iniciatívu namierenú na prevenciu a boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorú realizovala La Strada Poľsko v spolupráci so slovenskými, poľskými a českými MVO a sociálnymi pracovníkmi/čkami. Cieľom tejto iniciatívy bolo budovanie kapacít slovenských MVO a sociálnych pracovníkov/čok na prácu v oblasti obchodovania s ľuďmi s rómskymi ženami a v rómskych komunitách.

Všetky tieto aktivity poukázali na potrebu posilniť dôveru a spoluprácu medzi rómskymi a nerómskymi aktérmi a dosiahnuť vyššiu citlivosť nerómskych aktérov na potreby rómskych komunit. Prevládajúca diskriminácia Rómov bola identifikovaná ako hlavná prekážka v prevencii obchodovania s ľuďmi. Tiež sa poukázalo na dôležitosť rozoznať a venovať sa rôznym praktikám v rómskych komunitách, ktoré môžu znamenať porušovanie ľudských práv. V rámci prípravy tohto okrúhleho stola sa na jar 2006 v Budapešti uskutočnilo prípravné stretnutie, kde sa stretli rómski aj nerómski aktivisti/ky a organizácie pracujúce v oblasti obchodovania s ľuďmi a ochrany ľudských práv.

### Ciele okrúhleho stola

Tento druhý regionálny okrúhly stôl pre juhovýchodnú, strednú a východnú Európu sa uskutoční v rámci implementácie Akčného plánu OBSE pre boj s obchodovaním s ľuďmi a Akčného plánu pre zlepšenie situácie Rómov a Sintí v oblasti pôsobenia OBSE.

Okrúhly stôl má cieľ zvýšiť povedomie o:

- všeobecnej problematike diskriminácie Rómov, ktorá podkopáva snahy v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi, vrátane zobrazovania Rómov ako obchodníkov s ľuďmi a nerovného prístupu k sociálnej ochrane, spravodlivosti, vzdelaniu, zamestnanosti a komunitnému rozvoju;

---

\* *OBSE/ODIHR Kontaktné stredisko pre záležitosti Rómov a Sintí a Oddelenie pre ľudské práva (Program boja proti obchodovaniu s ľuďmi), Zvyšovanie povedomia rómskych aktivistov o problematike obchodovania s ľuďmi v juhovýchodnej Európe (Varšava, OSCE/ODIHR, 2006). Stanovisko je k nahliadnutiu na: <http://www.osce.org/odihr/18148.html>.*

- pomenovanie prekážok v práci v oblasti obchodovania s ľuďmi, ktoré existujú v rómskych komunitách – násilie páchané na ženách, násilné tradičné praktiky ako sú žobranie detí a skoré manželstvá, odmietanie podpory z vnútra komunity tým Rómom/Rómkam, ktorí sú riziková a potrebujú ochranu.

Navyše by mal okrúhly stôl prispieť k efektívnejšej práci v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v rómskych komunitách prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- vytvorenie fóra pre rómske a nerómske organizácie a inštitúcie za účelom posilniť ich sieťovanie a kapacitu spoločne pracovať v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi na komunitnej úrovni;
- budovanie kapacity rómskych aktérov v oblasti aktivít proti obchodovaniu s ľuďmi v ich vlastných komunitách; a
- presadzovanie prístupu rómskych aktérov a komunít k väčšinovej sociálnej ochrane a programom a organizáciám zameraným na boj proti obchodovaniu s ľuďmi spôsobom, ktorý by nebol diskriminačný cez scitlivenie nerómskych a mimovládnych organizácií k potrebám Rómov a cez posilnenie rómskych aktérov k tomu, aby si nárokovali svoje práva.

Účastníkmi/čkami druhého regionálneho okrúhleho stola sú kľúčoví rómski aj nerómski aktéri pracujúci v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi z krajín pôvodu a cieľových krajín v južnej, strednej a východnej Európe, ako sú: Albánsko, Bosna a Hercegovina, Chorvátsko, bývala juhoslovanská republika Macedónsko (FYROM), Moldavsko, Srbsko, ako aj Kosovo, Rumunsko, Slovensko, Česká republika, Maďarsko, Francúzsko, Grécko a Taliansko

## PONDELOK, 18. SEPTEMBRA

### 14:00 – 14:30 REGISTRÁCIA ÚČASTNÍKOV/ÚČASTNÍČOK

### 14:30 – 14:50 ÚVODNÉ PLENÁRNE ZASADNUTIE

Úvodné slovo: Iva Zajmi, albánska koordinátorka boja proti obchodovaniu s ľuďmi zastúpenie OBSE v Albánsku  
Shivaun Scanlan, poradkyňa pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, OBSE ODIHR

### 14:50 – 18:30 PREHLAD PROBLEMATIKY OBCHODOVANIA S ĽUĎMI V RÓMSKÝCH KOMUNITÁCH

#### 14:50 – 15:20 Pomenovanie problému – debata o obchodovaní s ľuďmi v rómskych komunitách

*Moderátor:* Frank Dalton, zástupca OBSE v Albánsku

*Prezentácie:* Skender Veliu, Amaro Drom (Albánsko)  
Enisa Eminova, OSI a Iniciatíva rómskych žien  
Andrea Bučková, Riaditeľka regionálnych kancelárií Splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity, Slovensko

Prezentujúci si budú vymieňať skúsenosti a diskutovať o prekážkach, s ktorými sa stretli komunitní aktivisti, organizácie a inštitúcie pri práci na citlivých problémoch, ako sú obchodovanie s ľuďmi, v rómskych komunitách. V tomto bloku bude tiež pomenovaná dobrá prax z rómskych a iných komunít v oblasti práce s citlivými problémami, ako sú násilie páchané na ženách, alebo tradície, ktoré sú zneužívané, ako týranie detí, skoré manželstvá, alebo neformálne požičiavanie peňazí. Cieľom je zasadiť túto problematiku do širšieho ľudsko-právneho kontextu a navrhnúť nediskriminačné nástroje, ktoré by sa dali v daných témach použiť v práci s komunitami. Bloky druhého a tretieho dňa okrúhleho stola, ktoré budú venované rozvoju projektov, budú dobrou príležitosťou pre návrhy praktických iniciatív na podporu tohto cieľa.

<b>15:20 – 15:30</b>	<b>Otázky</b>
<b>15:30 – 16:30</b>	<b>Charakter obchodovania s ľuďmi: výskyt a vzorce obchodovania s ľuďmi s vplyvom na rómske komunity</b>
<i>Moderátor:</i>	Jennifer Mitchell, OBSE ODIHR
<i>Prezentácie:</i>	Amaro Drom a Terre des Hommes (Albánsko) Arci Solidarietà Lazio a Save the Children /Zachráňme deti/ (Taliansko) Združenie sociálnej pomoci pre mládež/ARSIS (Grécko)
<p>Tento blok poskytne pohľad na to, akým spôsobom sa prejavuje obchodovanie s ľuďmi v rómskych komunitách a ako vplýva na obeť a komunity. Prezentujúci uvedú množstvo prípadov z praxe, s ktorými sa stretli, so zameraním na Albánsko, Taliansko a Grécko. Tiež budú prezentované výsledky nedávneho výskumu v oblasti obchodovania s rómskymi deťmi, vrátane výskumu prepojenia medzi krajinami pôvodu a cieľovými krajinami (Albánsko – Kosovo, Rumunsko – Taliansko, Grécko – Taliansko, Moldavsko – Rusko).</p>	
<b>16:30 – 16:40</b>	<b>Otázky</b>
<b>17:00 – 17:45</b>	<b>Rizikové faktory pre obchodovanie s ľuďmi v rómskych komunitách</b>
<i>Moderátor:</i>	Silda Anagnosti, zástupkyňa OBSE v Albánsku a Liliana Sorrentino, Útvár pomoci v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, sekretariát OBSE
<i>Prezentácie:</i>	Pellumb Furtuna, Romani Baxt (Albánsko) Jarmila Plešková, Kultúrne združenie Rómov Slovenska a Andrea Bučková, Riaditeľka regionálnych kancelárií Splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity, Slovensko Vincent Tournecueillert, Terre des Hommes (juhovýchodná Európa)
<p>Rizikovosť rómskych komunít v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi je ovplyvnená viacerými faktormi. Po prvé, sú Rómovia vystavení sociálnemu vylúčeniu a negatívnemu vnímaniu, ktoré ich izoluje od väčšinovej spoločnosti. Po druhé, existuje nedostatok prístupu k službám širšej sociálnej podpory a ochrany, kde by preventívne opatrenia mohli byť najefektívnejšie, napr. sociálna ochrana vrátane registrácie občanov, zdravie a vzdelanie. Dôvodom pre tieto skutočnosti je diskriminačný postoj niektorých miestnych inštitúcií a organizácií, ktorý posilňuje nedôveru Rómov voči týmto inštitúciám. Výsledkom je fakt, že Rómovia ani nemajú prístup k potenciálnym podporným a ochranným službám, ani do nich nie sú zahrnutí. Tento blok bude tiež reflektovať rizikové faktory Rómov vo vzťahu k obchodovaniu s ľuďmi a jeho súčasťou bude aj diskusia o tom, ako by tieto faktory mohli byť eliminované.</p>	
<b>17:45 – 18:30</b>	<b>Otvorené diskusné fórum – otázky a odpovede</b>
<i>Moderátor:</i>	OBSE ODIHR
<p>Možné témy diskusie sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• problémy spojené s predchádzajúcimi blokmi</li> <li>• ako pracovať s problematikou obchodovania s ľuďmi v kontexte ľudských práv</li> <li>• úloha rómskych a nerómskych aktérov v krajinách pôvodu a cieľových krajinách, ktorí pracujú s Rómami a rómskymi komunitami</li> </ul>	
<b>18:30 – 20:00</b>	<b>Recepcia</b>

## UTOROK, 19. SEPTEMBRA

<b>9:00 – 14:30</b>	<b>BUDOVANIE KAPACÍT NA MIESTNEJ A REGIONÁLNEJ ÚROVNI – BHAJOBA ĽUDSKÝCH PRÁV (ADVOCACY) A ROZVOJ PROJEKTOV</b>
<b>9:00 – 10:00</b>	<b>Zvyšovanie povedomia a prevencia v oblasti obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách – praktické iniciatívy</b>
<i>Moderátor:</i>	OBSE ODIHR
<i>Prezentácie:</i>	Prezentácie: Alexander Spasic, Rómske informačné centrum (Srbsko) ARSIS Grécko a ARSIS Albánsko Save the Children /Zachráňme deti/ a Arci Solidarietà Lazio (Taliansko)
<p>V tomto bloku si rómske a nerómske organizácie budú predávať skúsenosti v oblasti prevencie, aktívnej pomoci a ochrany v Srbsku, Grécku, Albánsku a Taliansku. Predstavia úspešné metodológie, ako aj výzvy, ktorým v tejto práci čelili. Toto predávanie skúsenosti by malo pomôcť organizáciám a inštitúciám s menšími praktickými skúsenosťami získať pohľad na prax. Tiež to bude dobrá príležitosť na identifikáciu problémov, prekážok a navrhnutých riešení v súvislosti s udržateľnosťou práce v oblasti prevencie. To zahŕňa analýzu súčasných medzier v prepájaní prevencie a ochrany v krajinách pôvodu a cieľových krajinách.</p>	
<b>10:00 – 10:10</b>	<b>Otázky</b>
<b>10:10 – 11:10</b>	<b>Ponaučenia vyplývajúce zo zvyšovania povedomia a prevenčných iniciatív – čo sa dá urobiť na úrovni komunity a ako prekonávať prekážky v spolupráci</b>
<i>Moderátor:</i>	Juliana Rexha, zástupkyňa OBSE v Albánsku a Shivaun Scanlan, OBSE ODIHR
<i>Prezentácie:</i>	Jarmila Plešková, Kultúrne združenie Rómov Slovenska a Andrea Bučková, Riaditeľka regionálnych kancelárií Splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity, Slovensko Terre des Hommes Albánsko a juhovýchodná Európa Save the Children /Zachráňme deti/ a Arci Solidarietà Lazio (Taliansko)
<p>Prezentujúci si budú vymieňať ponaučenia, ktoré vyplynuli z ich praktickej práce s rómskymi komunitami a rómskymi obeťmi obchodovania. Tento blok prinesie odporúčania k tomu, ako pristupovať k existujúcim prekážkam a problémom prevencie a ochrany v oblasti obchodovania s ľuďmi v rómskych komunitách. Konkrétne, to bude znamenať zdieľanie dobrej praxe v oblasti posilňovania spolupráce medzi rómskymi a nerómskymi organizáciami a inštitúciami, ako aj organizáciami a inštitúciami v krajinách pôvodu a cieľových krajinách. Prezentujúci tiež uvedú praktické príklady posilnenia rómskych komunít a organizácií k tomu, aby vnímali obchodovanie s ľuďmi ako problém, ktorý sa ich týka; príklady toho, ako zabezpečiť prevenciu z ľudsko-právnej perspektívy a toho, prečo a ako presunúť zameranie práce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na všeobecnú problematiku ochrany.</p>	
<b>11:30 – 12:30</b>	<b>Obhajoba ľudských práv (advocacy) MVO a budovanie kapacít</b>
<i>Tréner:</i>	Larry Olomoofe, Európske centrum rómskych práv (ERRC)
<p>Tento blok sa interaktívnym spôsobom zameria na to, ako môžu rómski, aj nerómski aktéri prekonať existujúce problémy v oblasti efektívnej obhajoby ľudských práv (advocacy). Blok pokryje aj témy ako je rozdiel medzi „advocacy“ a „lobingom“. Poskytne pohľad na rôzne štádia advocacy programov a určí konkrétne ciele, ktoré pomáhajú porozumieť tomu, či konkrétna advocacy kampaň je úspešná, alebo nie. Ostatnými zložkami bloku budú aj rozoznávanie príležitosti na advocacy aktivity, ako rýchlo zareagovať na konkrétny problém a dlhodobé plánovanie advocacy programov.</p>	
<b>12:30 – 12:50</b>	<b>Otázky</b>
<b>12:50 – 13:00</b>	<b>Úvod k práci v skupinách na rozvoji projektov – identifikácia tímov a cieľov</b>

**14:30 – 18:00 PARALELENÉ PRACOVNÉ SKUPINY****Pracovná skupina A: Mimovládne organizácie a miestne inštitúcie**

*Moderátor:* Pascale Roussy, zástupenie OBSE v Albánsku  
Úrad špeciálneho predstaviteľa OBSE pre boj s obchodov s ľuďmi

V tomto bloku budú mať účastníci/čky príležitosť pracovať s ostatnými účastníkmi/kami zo svojich krajín, alebo z pre nich relevantnými krajinami pôvodu/cieľovými krajinami a diskutovať o nápadoch na projekty, ktoré sa týkajú cieľov okrúhleho stola a praktickej činnosti jednotlivých organizácií.

**14:30 – 15:30 Práca v jednotlivých projektových tímoch**

**15:30–16:00 Prestávka**

**16:00 – 18:00 Pokračovanie práce v jednotlivých projektových tímoch**

**Pracovná skupina B: zástupcovia OBSE v teréne (centrálne organizácie pre boj s obchodovaním s ľuďmi a rómske centrálne organizácie – focal points)**

*Moderátor:* Astrid Ganterer, OBSE ODIHR

**14:30 – 15:30 zastúpenie OBSE v teréne: zameranie sa na obchodovanie s ľuďmi a jeho vplyv na rómske komunity – skúsenosti, ponaučenia a hľadanie spôsobov napredovania**

**16:00 – 18:00 Pokračovanie práce v jednotlivých pracovných skupinách**

**STREDA, 20. SEPTEMBRA****09:00 – 12:00 BUDOVANIE KAPACÍT NA MIESTNEJ A REGIONÁLNEJ ÚROVNI – ROZVOJ PROJEKTOV**

**09:00 – 09:10 Úvod do tretieho dňa**  
OBSE ODIHR

**09:10 – 11:00 Zhrnutie práce v jednotlivých projektových tímoch**

**11:00 – 11:30 Hodnotiaci hárok**

**11:30 – 12:00 Ukončenie a záverečné slovo – zhrnutie**  
Prezentácia: Zhrnutia pozorovateľov  
OBSE ODIHR a zástupcovia v Albánsku

**12:00 Odchod účastníkov/účastníčok**

## **Príloha 2: Nápady na projekty, ktoré vznikli v pracovných skupinách**

V druhej polovici okrúhleho stola sa zúčastnené organizácie rozdelili do pracovných skupín, v ktorých spoločne vypracovali konkrétne projektové nápady, ktoré odrážajú situáciu v jednotlivých krajinách, ako aj potreby jednotlivých organizácií a ich kapacitu. V tomto bloku vznikli rôzne nápady na výmenu dobrej praxe medzi krajinami pôvodu a cieľovými krajinami. Nasleduje zhrnutie týchto projektových nápadov.

## 1. Slovensko-Česká republika

### Tri laterálna iniciatíva na prevenciu a boj proti obchodovaniu s ľuďmi v rómskych komunitách vo východnej časti strednej Európy

Jedna skupina, ktorá pozostávala zo účastníčok zo Slovenska a Českej republiky, navrhla pilotný projekt v oblasti zvyšovania povedomia v rómskych komunitách na Slovensku. V predošlom projekte vyrobili tričká, na ktorých boli zobrazené niektoré z rizík pre obchodovanie s ľuďmi, ale nemali prostriedky na ich distribúciu. Tričká, formou obrázkov, zobrazujú príbeh dievčaťa, ktoré chcelo lepší život a skončilo v rukách priekupníkov. Tričko tiež propaguje pomoc dostupnú cez organizáciu a uvádza kontaktné telefónne číslo. Zámerom projektu bolo vytvoriť tréningový program pre terénnych sociálnych pracovníkov/čky, ktorý by, aj prostredníctvom tričiek, zvyšovali povedomie vo svojich komunitách. Organizácia informovala o tom, že medzi terénnymi sociálnymi pracovníkmi/čkami neexistuje takmer žiadne povedomie o téme, a preto je nutné tieto informácie v daných komunitách šíriť. Mnohé obete obchodovania s ľuďmi na Slovensku pochádzajú z rómskych osád, na ktoré sú priekupníci zameraní. Preto je dôležité informovať potenciálnych migrantov/ky o možných problémoch, s ktorými sa môžu stretnúť a tiež o dostupnej pomoci pre obchodovaných ľudí, predtým, ako vycestujú.

Project by obsahoval nasledujúce kroky:

- vypracovanie metodológie pre zvyšovanie povedomia;
- testovanie tričiek v teréne, ktoré by realizovali sociálni a komunitní pracovníci/čky;
- kontaktovanie Asociáciu terénnych sociálnych pracovníkov a novú rómsku organizáciu (pokiaľ to bude možné);
- vytvorenie dotazníkov pre kvalitatívny výskum o úrovni povedomia o problematike obchodovania s ľuďmi;
- vypracovanie finálnej verzie metodológie, ktorá bude vychádzať z predchádzajúcich krokov;
- seminár pre sociálnych pracovníkov/čok pre prácu s metodológiou;
- spätná väzba/sieť; a
- evaluácia a záverečná správa.

**Navrhovaní partneri pre implementáciu projektu:** La Strada Česká republika, slovenskí partneri (na podrobnejšie rozpracovanie).



## 2. Regionálny projekt (Albánsko, Taliansko, Grécko, Srbsko)

Tento regionálny projekt by realizovali organizácie z Albánska, Talianska, Grécka a Srbska v snahe zapojiť do práce a partnerstva v boji proti obchodovaniu s ľuďmi krajiny pôvodu, aj cieľové krajiny.

**Cieľom je:** výmena skúseností medzi krajinami pôvodu a cieľovými krajinami a budovanie kapacít medzi rómskymi a ne-rómskymi MVO.

### Aktivity by zahŕňali:

- seminár v Taliansku o praxi a teórii práce s deťmi z ulice a budovaní tímov priamej pomoci, rovesnícke/učiteľské a kultúrne vzdelávanie miestnych a iných relevantných úradov;
- seminár v Albánsku o teórii a praxi poskytovania priamej pomoci v rómskych osadách a o rôznych prístupoch k problematike obchodovania s ľuďmi a angažovaniu miestnych a iných relevantných úradov; a
- vypracovanie manuálu pre výmenu dobrej praxe.

### Očakávané výsledky:

- zvýšenie efektívnosti poskytovania priamej pomoci v rómskych komunitách;
- vytvorenie siete medzi krajinami pôvodu a cieľovými krajinami;
- budovanie kapacít aktivistov/iek v MVO v krajinách pôvodu a cieľových krajinách na lepšie chápanie problematiky obchodovania s ľuďmi (faktory tlaku a ťahu); a
- rozvoj lepšej spolupráce a porozumenia medzi MVO a vládnyimi organizáciami.

### Dopad:

- identifikovanie potrieb (hlavné príčiny, riziká a zraniteľnosť, účinné nástroje, atď.); a
- vypracovanie a implementácia projektových aktivít zameraných na prácu s týmto javom

**Navrhovaní partneri pre implementáciu:** Astra (Srbsko), RIC (Srbsko), Amaro Drom (Albánsko)

### 3. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko-Taliansko

- výmena pracovných skúseností a expertízy v oblasti priamej pomoci, konkrétne práce na uliciach a role kultúrnych mediátorov, v práci na prevencii obchodovania s ľuďmi a ochrane priamo s Rómami;
- vypracovanie spoločnej stratégie na budovanie vodcovských kapacít v rámci rómskych komunít v Taliansku, aby mohli prebrať zodpovednosť za účinnú integráciu svojich komunít a považovať túto problematiku za svoju; a
- zvyšovať povedomie sociálnych pracovníkov/čok o poškodzujúcich tradičných praktikách, akými sú nútené a dohodnuté manželstvá a overovanie panenstva, s cieľom prevencie a posilnenia mladých rómskych žien.

Tento projekt by bol implementovaný medzi MVO v bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko a Taliansku, aby sa mohli vzájomne učiť zo svojej práce a skúseností.

#### Aktivity by zahŕňali:

- študijnú cestu<sup>17</sup> partnerov z Macedónska do Ríma, aby sa dozvedeli viac o praktickej práci a metodológiách, ktoré používa Arci Solidarieta, ktorá, cez prácu priamo na uliciach, priamu pomoc rómskym komunitám a vzdelávacie programy, pomáha deťom, ktoré pracujú a žobrujú na uliciach. Táto výmene by zahŕňala aj diskusiu s miestnymi inštitúciami v Ríme, ktoré sú zodpovedné za vytváranie sociálnych stratégií, napr. Oddelenie pre implementáciu sociálnych politík mesta Rím, Oddelenie vzdelávania mesta Rím;
- študijná cesta partnerov z Talianska do bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko za účelom oboznámiť zamestnancov/kyne o miestnej práci v oblasti priamej pomoci, prevencie a ochrany, aby rozumeli tomu, ako sa rómske komunity, organizácie a aktivisti/ky starajú a reprezentujú svoje potreby a záujmy, a ako by sa ten druh práce v oblasti priamej pomoci, ktorá sa robí v Taliansku, dala preniesť do kontextu Macedónska;
- vývoj dobrovoľníckych programov pre rómskych sociálnych pracovníkov/čok v bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko a študentov/ky sociálnej práce, ktorí/é by absolvovali stáže v centrách pre sociálnu prácu a v ubytovacom zariadení Open Gate (La Strada) Macedónsko. Tento dobrovoľnícky program by bol facilitovaný Úradom pre národné mechanizmy postúpenia vecí v bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko;
- zvyšovanie povedomia a diskusie so sociálnymi pracovníkmi/čkami a študentmi/kami sociálnej práce a kultúrными mediátormi/kami v Ríme o tom, ako zvyšovať povedomie a ako hovoriť o poškodzujúcich praktikách v rómskych komunitách v Taliansku. Uskutoční sa to formou návštev rómskych aktivistiek z Iniciatívy rómskych žien, ktoré majú skúsenosť s regionálnym projektom vo východnej a juhovýchodnej Európe; a
- tréning k metodikám a účinnej práci v oblasti priamej pomoci pre sociálnych pracovníkov/čok a študentov/iek sociálnej práce (vrátane Rómov/iek), ako aj špecializovaných príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní z Macedónska, ktorí budú viesť sociálni pracovníci/čky z Arci Solidarieta a Save the Children a špeciálna polícia, ktorá s nimi spolupracuje.

**Navrhovaní partneri pre implementáciu:** Open Gate – LaStrada (bývalá juhoslovanská republika Macedónsko), Phurt (bývalá juhoslovanská republika Macedónsko), LIL (bývalá juhoslovanská republika Macedónsko), Joint Roma Women's Initiative/OSI Roma Women Network (bývalá juhoslovanská republika Macedónsko), Arci Solidarieta (Taliansko).

<sup>17</sup> Oboch študijných ciest sa zúčastnia 3–4 účastníci/čky a ich dĺžka bude približne jeden týždeň.

#### 4. Výmena informácií a koordinácia (široká účasť)

Tento projekt by zahŕňal organizácie z krajín pôvodu a cieľových krajín a bol by zameraný na výmenu informácií o situácií detí vystavených riziku obchodovania v Taliansku medzi kolegami/yňami.

##### **Kľúčové myšlienky projektu:**

- výmena informácií o situácii detí, ktoré sú vykorisťované, za účelom rozlíšiť typy reakcií na sociálnu intervenciu a trestnoprávne reakcie;
- výmena informácií o situácii maloletých bez sprievodu dospelých osoby;
- identifikácia sociálnych reakcií;
- identifikácia prípadov zneužívania, vykorisťovania a obchodovania s ľuďmi;
- výmena kontaktov s mediátormi/kami v krajinách pôvodu. Kultúrni mediátori/ky v rómskych komunitách v Rumunsku uľahčia zneužívaným deťom a ženám v Rumunsku prístup k sociálnym a zdravotníckym službám. Pri výmene týchto kontaktov sa bude brať do úvahy špecifická komunita, do ktorej daný Róm/ka patrí;
- výmena informácií formou e-mailov, návštev v centrách v Taliansku za účelom spoznať jeho prácu s mediátormi, návšteva prioritných lokalít v Rumunsku a ak to bude možné, tak aj návšteva iných partnerských krajín projektu. - podporovanie výmeny skúseností medzi mestami a obcami za účelom vytvoriť podobné špecializované sociálne služby pre deti, ktoré žobujú na uliciach; a
- podporovanie monitoringu detí, ktoré žobujú v rôznych mestách v Európe.

**Navrhovaní partneri implementácie projektu:** La Strada (Bosna a Hercegovina), Accem (Španielsko), Arci Solidarieta/mesto Rím (Taliansko), ALC (Francúzsko), OBSE (Viedeň a Bosna a Hercegovina).

## 5. Rumunsko-Taliansko

Myšlienka navrhovaného projektu je reakciou na prílev obchodovaných/migrujúcich Rómov/iek z región Krajova (Rumunsko) do Ríma (Taliansko).

Tri hlavné kategórie maloletých rumunských migrantov sú: 1) deti vykorisťované zločineckými organizáciami za účelom kradnútí a/alebo prostitúcie (odchádzajú z Rumunska so súhlasom rodín); 2) rodiny, ktoré migrujú z Rumunska do Talianska aj s deťmi a využívajú deti na žobranie a umývanie áut; a 3) deti bez sprievodu dospelaj osoby, ktoré cestujú do Talianska a majú súhlas svojich rodičov. V Taliansku organizácie čelia potrebe pomáhať týmto trom kategóriám maloletých detí, kým v Rumunsku sa organizácie musia venovať problémom, ktoré tento prílev migrantov spôsobujú. To zahŕňa pomoc deťom, ktoré sa do región Krajova vracajú s rodinami, potom, čo pracovali v Taliansku a deťom, ktoré zostanú bez rodičov, pretože tí pracujú v Taliansku.

### Ciele:

- analýza situácie rumunských rómskych maloletých detí z región Krajova a jeho okolia v Ríme (na základe databázy organizácie);
- výmena pracovných skúseností za účelom lepšieho porozumenia sociálno-politickému kontextu krajiny pôvodu a cieľovej krajiny medzi tímami sociálnych pracovníkov/čok (MVO a z miest/obcí);
- vytvorenie a zaškolenie tímov učiteľov z rovesníckych skupín, ktorí by pracovali v rómskej komunite v regióne Krajova a jeho okolí.

### Aktivity projektu:

- prieskum (identifikácia rodín a analýza situácie rodín z región Krajova a jeho okolia);
- tréning (výmenné pobyty talianskych a rumunských sociálnych pracovníkov/čok z MVO a miest/obcí; tréning rumunských učiteľov z rovesníckych skupín talianskymi partnermi);
- ochrana (výmena informácií z databáz partnerských organizácií; pomoc deťom v krajine pôvodu v návaznosti na pomoc poskytnutú v cieľovej krajine k dobrovoľnému návratu);
- prevencia (prevencia v regióne Krajova – školy, komunita, rodiny, atď.).

Tento projekt by bol nadnárodnou spoluprácou medzi 1) Talianskom a Rumunskom, 2) Gréckom a Albánskom a 3) Moldavskom a Terre des Hommes Moldavsko.

**Navrhovaní partneri implementácie projektu:** Save the Children (Taliansko), Romani Baht (Albánsko), ARSIS (Grécko), Terre des Hommes (Rumunsko a Maďarsko), Roma National Center (Moldavsko).

## 6. Zvyšovanie povedomia o právach rómskej komunity, obzvlášť žien a dievčat (Albánsko)

Cieľom projektu je zvýšiť povedomie rómskej komunity v boji proti obchodovaniu s ľuďmi a zvýšiť pocit zodpovednosti a kapacitu hlavných aktérov v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi v rómskej komunite v Albánsku. Všeobecným cieľom je nulová tolerancia obchodovania s ľuďmi v rómskej komunite prostredníctvom vzdelávania v oblasti legislatívy a v oblasti poskytovania pomoci.

### Ciele:

- zvyšovanie povedomia rómskej komunity o jej zákonných právach a zvyšovať kapacitu komunity mobilizovať tieto zákonné práva ako účinný nástroj boja proti obchodovaniu s ľuďmi
- zlepšenie prístupu rómskej komunity k systém spravodlivosti prostredníctvom právneho poradenstva a prípravy právnych úkonov v identifikovaných prípadoch;
- posilnenie budovania kapacít rómskych MVO;
- vybudovať kontakt medzi jednotlivými hlavnými aktérmi – rómske MVO, MVO pracujúce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a predstavitelia samosprávy, alebo miestnej štátnej správy; a
- zvyšovanie kapacity dobrovoľníkov/čok, študentov/iek sociálnych vied v práci s rómskou komunitou.

### Zamýšľané výstupy:

- rómska komunita bude lepšie informovaná o právnych veciach, vrátane registrácie detí, problematiky manželstiev, domáceho násillia, zverovania detí, obchodovania s ľuďmi, atď.;
- právna pomoc pre ženy a dievčatá, ktoré sú vystavené riziku obchodovania, týrané v rodine a v súvislosti s právnymi problémami rodín;
- budovanie kapacít rómskych MVO cez spoločnú implementáciu projektu;
- predstavitelia miestnej správy, ktorí sú viac zodpovední a viac citliví k problémom rómskej komunity; a
- dobrovoľníci/čky, študenti/ky sociálnych vied vyškolení/é k tomu, ako pomáhať rómskym komunitám.

**Aktivity:** workshop na tému zákonných práv pre rómske komunity v 15 lokalitách; individuálne právne poradenstvo; distribúcia letákov a tlačovín do rómskych komunít; aktivity v uliciach, cez ktoré sociológovia/ičky a právní experti/ky podporia rómske ženy a deti, atď. Workshopy sa budú týkať problémov akými sú skoré manželstvá, domáce násillie, registrácia občanov, práva podľa zákona o rodine a ponúknu právne poradenstvo rómskym ženám, ak to budú potrebovať. Zber údajov v rámci projektu sa využije pre budúcu prácu v oblasti obhajoby ľudských práv. Rómske organizácie budú facilitovať rôzne aktivity, vrátane zberu údajov v rámci projektu a zúčastnia sa tréningov, ktoré im umožnia v budúcnosti viesť tréningy. Tento projekt by spoločne implementovalo niekoľko albánskych rómskych organizácií a organizácie pracujúce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

**Navrhovaní partneri implementácie projektu:** Centrum pre právne a občianske iniciatívy, rómski partneri (na podrobnejšie rozpracovanie).

## 7. Kampane na obhajobu práv v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi

V tejto pracovnej skupine účastníci/čky diskutovali o kampani na obhajobu práv ako o nástroji boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Účastníci/čky síce nerozpracovali špecifickú kampaň, ale skôr vytvorili všeobecnú šablónu možných cieľových skupín a tém pre zmenu s tým, že ešte bude treba tieto skupiny a témy prediskutovať a preskúmať v jednotlivých krajinách a organizáciách, ako je načrtnuté nižšie.<sup>19</sup> Pre všetky snahy v oblasti obhajoby práv je nutné zvážiť rozpočty vo všetkých fázach, od plánovania, až po implementáciu.

*Zmena v štátnom sektore:* štrukturálne reformy na podporu transparentnosti a lepší prístup k spravodlivosti; účinnejšie, prístupnejšie, viac uplatniteľné a spravodlivejšie politiky a zákony (cez nové zákony a reformu); zodpovednosť a lepšie chápanie predstaviteľov štátnej moci toho, aká je ich rola v boji proti obchodovaniu s ľuďmi; vykorenenie korupcie a súbor spoľahlivých údajov ako základu pre viac sústredené a merané aktivity v oblasti boja proti obchodovaniu;

*Zmena v súkromnom sektore:* vyššie povedomie širších sociálnych problémov spojených s obchodovaním s ľuďmi; reforma obchodných praktík a správania; korporátne stratégie, ktoré by sa týkali aj obchodovania s ľuďmi; tréning a monitorovanie za účelom prevencie/informácií o opakovanom obchodovaní s ľuďmi v spoločnosti; dialóg a spoločné riešenie problémov medzi vládou, občianskou spoločnosťou a súkromným sektorom, ktoré by umožnilo venovať sa rôznorodým záujmom a potrebám ľudí, ktorí sú vystavení riziku obchodovania s ľuďmi; zastúpenie skupín reprezentujúcich obeť obchodovania v súkromnom sektore;

*Zmena v občianskej spoločnosti:* lepšie chápanie problematiky obchodovania s ľuďmi a existujúcich mechanizmov na ochranu obetí obchodovania; konštruktívny a kritický dialóg s verejnosťou ako aj s rôznymi skupinami obetí; vytvorenie a posilnenie sietí a koalícií; podporovanie inklúzie širšieho spektra volebných obvodov, obzvlášť tých, ktoré reprezentujú záujmy obetí obchodovania s ľuďmi; intervencia v prípadoch senzácie chtivých a nepresných reportáží v médiách;

*Zmena na individuálnej úrovni (napr. rodičia):* materiálne prílepšenie; zlepšenie zručností a vedomostí rómskych občanov; zložky vzdelávania verejnosti v iniciatívach na obhajobu práv, ktoré povzbudia ľudí k rešpektovaniu a chápaniu zákonov a k diskusii o diskriminácii.

**Navrhovaní partneri implementácie projektu:** rómski a nerómski aktéri v Bosne a Hercegovine a v Kosove (na podrobnejšie rozpracovanie).

<sup>19</sup> Prístup k obhajobe ľudských práv je prebratý z Lisa VeneKlasen a Valerie Miller (2002). *New Weave of Power, People & Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation*. Oklahoma City: World Neighbors. Viac informácií nájdete na: <http://www.justassociates.org/ActionGuide.htm>.

## Príloha 3: Zoznam účastníkov a účastníčok a kontakty

### ALBÁNSKO

---

#### Národné Inštitúcie

Iva Zajmi, štátna tajomníčka  
**Národná koordinátorka pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi**  
Sheshi "Skenderbej", nr. 3  
Tirana, Albánsko  
Tel/Fax: +355 4 233 540  
E-mail: at\_nationalcoordinator@yahoo.com

Elda Lalaja  
**Úrad obhajcu ľudí**  
Nenseksioni Per TE Drejtat e Femijeve Zyra e Avokatit te Popullit  
Tirana, Albánsko  
Tel: +355 423 2462/ 4 22 97 85, 22 98 59/ 23 56 14  
Email: ap@avokatipopullit.gov.al  
Email: ekalaja@avokatipopullit.gov.al

#### Mimovládne Organizácie

Veliu Skender a Blerina Gjeka  
**Amaro Drom**  
"Sulejman Pasha"  
P.70/ 1 Ap.3, Lagja 4  
Tirana, Albania  
Tel/Fax: +355 4 24 89 25 or +355 4 23 13  
E-mail: amarodrom@albaniaonline.net  
Email: blerina.alb@gmail.com

Thierry Agaglate  
**Terre des Hommes, Albania Office**  
Rruga 4 Deshmoret nr. 195  
P.O. Box 7426  
Tirana, Albania

Tel: +355 4 374 798  
 Mobile: +355 68 20 11 328  
 Fax: +355 4 363 730  
 E-mail: thierry.agagliate@tdh.ch

Pellumb Furtuna

Miranda Fejzo

Dafina Kosturi

**Romani Baxt Albania**

Rruga Halit Bega, Nr. 28

Tirana, Albania

Tel: +355 69 23 59 413

Mobile: +355 68 301 54 01- D. Kosturei

Email: afurtuna@albaniaonline.net

Email: rrbaxtfejzo@albmail.com

Arben Bastriu

**Center for Contemporary Roma Vision (Centrum pre súčasnú rómsku víziu)**

Tel: +355 68 23 56 967

E-mail: arbenbastriu@yahoo.com

Istref Pellumbi

**Romet Per Intergrim**

Rruga e Kavajes Pallatet e Kafotit C Shk.1, Nr.1

Tirana, Albania

Tel: +355 68 21 46 003

E-mail: care@albnet.net

Arben Kosturi

**Disutni Albania**

Rruga Mihal Grameno no. 2

Korce, Albania

Tel: +355 82 44 212

Mobile: +355 69 225 83 49

E-mail: disutnialb@albmail.com

Marsela Taho

**Roma Women for Development (Rómske ženy za rozvoj)**

Bul. Republika, Pall. VII, K. IV

Patos-Fier, Albania

Tel: +355 38 122 79

Mobile: +355 69 225 8053

Email: marsela\_t@yahoo.com

Email: bujartaho@yahoo.com

Kozeta Jakupi

Monica Kocaqi

**Refleksione Association**

Tel: +355 434 04 32

Mobile: +355 682 049 380



Email: [refleksione@icc-al.org](mailto:refleksione@icc-al.org)

**The Center for Legal and Civil Initiatives (Centrum pre právne a občianske iniciatívy)**

Tel: +355 4 259 795; 4 251 914

Email: [avokatore@albamail.com](mailto:avokatore@albamail.com)

Arian Cala

**Tjeter Vizion**

Elbasan, Albania

Tel: +355 682 078 901

Email: [tjetervision@albmail.com](mailto:tjetervision@albmail.com)

Edira Haxihymeri

**The Tirana Shelter For Battered Women and Girls**

**(Tiranské ubytovacie zariadenie pre týrané ženy a dievčatá)**

Email: [edira1960@yahoo.com](mailto:edira1960@yahoo.com)

Email: [Ela\\_kulluri@yahoo.com](mailto:Ela_kulluri@yahoo.com)

Shkurti Anduena

Vestemoy Naerland

**Save the Children Albania**

P.O. Box 8185

Rruga „Komuna Parisit“ Pallatet 1 Maji, Vila Lami,

Tirana, Albania

Tel: +355 4 261 840, 261-929, 266-227

Fax: +355 4 263 428

Email: [savealbania@savealbania.org](mailto:savealbania@savealbania.org)

Ines Xhelili

Vera Lesko

**Psycho Social Center-VATRA**

Lagija: ISA Boletini

Rruga, Dadik Zotaj Pallati I Bankes Italo-Shqiptare

Vlora, Albania

Tel/Fax: +355 33 24 078

Email: [qvatra@icc-al.org](mailto:qvatra@icc-al.org); [vatra@aul.com.al](mailto:vatra@aul.com.al); [ines.xhelili@yahoo.com](mailto:ines.xhelili@yahoo.com)

**BOSNA A HERCEGOVINA**

---

Sanela Besic

**Roma Council BiH (Rada Rómov Bosna a Hercegovina)**

Dajanli Ibrahim bega 19

71000 Sarajevo

Bosnia and Herzegovina

Tel: +387 33 202 243

Mobile: +387 61 379 327

Email: [sanelabesic@yahoo.com](mailto:sanelabesic@yahoo.com)

Fadila Hadzic

**La Strada, BiH**

Bulevar Revolucije 35, Mostar  
88000 Bosnia and Herzegovina  
Tel: +387 365 57191  
Fax: +387 36 557 192  
E-mail: lastrada@lastrada.ba

## ČESKÁ REPUBLIKA

---

Petra Kutálková  
**La Strada, Praha**  
P.O. Box 305  
111 21 Praha 1  
Česká republika  
Tel: +420 2 22 72 18 10  
Email: petrak@strada.cz; lastrada@strada.cz

## BÝVALÁ JUHOSLOVANSKÁ REPUBLIKA MACEDÓNSKO

---

Anife Demirovska  
**Humanitarian & Charitable Roma Society "PHURT"**  
**(Humanitárna a charitatívna spoločnosť Rómov)**  
St. Skorska 3  
Delcevo, Former Yugoslav Republic of Macedonia  
Tel/ Fax: +389 33 412 337  
E-mail: phurt@mt.net.mk

Enisa Eminova  
Nezávislá konzultantka  
**OSI Joint Romani Women's Initiative**  
Trajko Kitanceu 20  
Skopje, Former Yugoslav Republic of Macedonia  
Tel: +389 526 193  
Mobile: +389 707 070 71  
Email: kashali1@gmail.com  
Email: enisa@romawomensinitiatives.org

Marija Todorovska  
**Open Gate-La Strada Macedonia**  
Str. Sava Kovacevic no 1a  
1000 Skopje  
Former Yugoslav Republic of Macedonia Tel/Fax: +389 22 700 107  
Email: lastrada@on.net.mk; mtodorovska@lastrada.org.mk

## FRANCÚZSKO

---

Roxana Boldor Innocenti  
**Accompagnement lieux d'accueil Carrefour Educatif et Social (ALC)**  
15 bd du Parc Imperial  
06000 Nice, France  
Tel: + 33 4 93 37 12 09

Mobile: +33 6 62 93 26 09  
 Email: sprs@association-alc.org

## GRÉCKO

---

Valbona Hystuna, Thessaloniki Office  
 Natassa Arapidou, Tirana Office  
**ARSIS – Association for the Social Support of Youth**  
**(Asociácia pre sociálnu podporu mládeže)**  
 35 Ptolemeon & Sigrou  
 54630 Thessaloniki, Greece  
 Tel. - Fax: + 30 2310 526 150 or + 30 2310 227 311  
 Tel. - Fax: + 355 4 249 879  
 Email: nathalie-team@arsis.gr  
 Email: infothes@arsis.gr  
 Email: infotirana@arsis.gr

## ITALY

---

Monica Lanzillotto  
 Cesare Foschi  
**Arci Solidarieta Lazio**  
 Tel: +39 06 480 422 405 or +39 06 615 325 67  
 Tel. +39 3480422405 (m. Monica Lanzillotto)  
 Email: Monica.lanzillotto@libero.it  
 Email: chiamonte@arci.it

Giancarlo Spagnoletto  
 Nicola Mai  
**Save the Children – Italy**  
 Tel: +39 06 480 7001  
 Fax: +39 06 480 70039  
 Email: Giancarlo.spagnoletto@savethechildren.it  
 Email: nicolamai@hotmail.com

## MOLDAVSKO

---

Nicolae Radita  
**Roma National Center from Moldova (Rómske národné centrum Moldavska)**  
 Al. Mateevici 109/1, of.306-307  
 MD 2009, Chisinau  
 Tel/Fax: (00373 22) 227099, 244667  
 Email: radita@mtc.md; Website: www.roma.md

## RUMUNSKO

---

Lucica Nitu  
**Terre Des Hommes – Rumunsko**  
 Tel/Fax: +4021 212 38 32  
 Email: lucica.nitu@tdh.ch

## SRBSKO

---

Alexandar Spasic  
**Roma Information Center (Rómske informačné centrum)**  
Ul. Atinska 81/3  
34000 Kragujevac  
Republic of Serbia  
Tel/Fax: +381 34 349 587  
Mobile: +381 63 686 690  
Email: ricoffice@ptt.yu

Marija Andjelkovic  
**ASTRA-Anti-Trafficking Action, Belgrade**  
Tel: +381 11 33 47 817  
Email: astranet@sezampro.yu

Svetlana Ilic  
**BIBIJA-Roma Women's Center (Centrum rómskych žien)**  
Cubrina 3/5  
11000 Belgrade  
Republic of Serbia  
Tel/Fax: +381 11 26 27 948  
Email: bibija@eunet.yu

## KOSOVO

---

Miranda Bucinca  
**Terre Des Hommes – Kosovo**  
Tel: +381 38 244 574  
Email: tdhkosovo@hotmail.com

## SLOVENSKO

---

Katarína Farkašová  
**Aliancia Žien**  
Tel/Fax: +412 2 524 50 346  
Email: alianciazien@alianciazien.sk

Andrea Bučková  
**Úrad vlády, Riaditeľka regionálnych kancelárií splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity**  
Kapitulská 12  
Banská Bystrica 97401, Slovakia  
Mobile: +421 905 740 849  
Email: andrea.buckova@vlada.gov.sk

Jarmila Plešková  
**Kultúrne združenie Rómov Slovenska**  
Golianova 10  
Banská Bystrica 97401, Slovakia  
Tel: +421 484 148 552

Mobile: +421 908 690 138  
 Email: kzrsr@stonline.sk

## ŠPANIELSKO

---

Gentiana Susaj

### **ACCEM**

Calle Luis Velez de Guevara, 2-2  
 28012 Madrid, Spain  
 Tel: +34 618074824  
 Fax: 0034 915 322 059  
 Email: juridico@accem.es  
 Email: Madrid.gs@accem.es

## MEDZINÁRODNÉ ORGANIZÁCIE A REGIONÁLNE PROGRAMY

---

Estala Bulku

### **Catholic Relief Services**

Rruga "Dulle Keta" No. 5  
 Tirana, Albania  
 Tel: +33 682 052 365  
 Email: lhager@eme.crs.org; ebulku@eme.crs.org

Vincent Tournecuillert

Mirela Shuteriqi

### **Terres Des Hommes, South-Eastern Europe Programme (program pre juhovýchodnú Európu)**

Vamhaz Korut, 8, 1/5  
 1053-Budapest, Hungary  
 Mobile: +36 70 77 98 083  
 Email: Vincent.tournecuillert@tdh.ch  
 Email: mirela.shuteriqi@tdh.ch

Maria Antonia Di Maio

### **Save the Children, Regional Programme**

Email: madimaio@savealbania.org

Michael Guet

### **Council of Europe, Roma & Travellers (Rada Európy, Rómovia a Travelleri)**

Divízia a tajomník Výboru expertov pre problematiku Rómov a Travellerov  
 Tel: + 33 390 21 49 63  
 Fax: + 33 388 41 27 31  
 Email: Michael.guet@coe.int

Galit Wolfensohn

### **UNICEF Albania**

Rruga Skenderbej, VW Bldg 3rd Flr  
 Tirana, Albania  
 Tel: +355 273335 #33  
 Fax: +355 243775

## OSCE – OFFICE FOR DEMOCRATIC INSTITUTIONS AND HUMAN RIGHTS

---

### **OBSE – Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva**

Poštová adresa:

19 Aleje Ujazdowskie  
00-557 Warsaw, Poland  
Tel: +48 22 520 06 00  
Fax: +48 22 520 06 05

Shivaun Scanlan

Astrid Ganterer

**Anti-Trafficking Programme/Human Rights Department**  
**(Program pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi/Oddelenie ľudských práv)**

Email: shivaun.scanlan@odihr.pl

Email: astrid.ganterer.odihr.pl

Jennifer Mitchell

**Contact Point for Roma and Sinti Issues**

**(Kontaktné stredisko pre Rómov a Sinti)**

Email: Jennifer.mitchell@odihr.pl

## OBSE – SEKRETARIÁT, VIEDENĚ

---

Liliana Sorrentino

**Office of the OSCE Special Representative to Combat Trafficking in Human Beings**  
**(Úrad špeciálneho predstaviteľa OBSE pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi)**

Tel: +43 1 514 366 259

Email: liliana.sorrentino@osce.org

## OBSE – ZASTÚPENIE V TERÉNE

---

Frank Dalton

Email: frank.dalton@osce.org

Pascal Roussy

Email: Pascal.roussy@osce.org

Juliana Rexha

Email: Juliana.rexha@osce.org

Silda Anagnosti

Email: silda.anagnosti@osce.org

**Zastúpenie OBSE v Albánsku**

Mario Vignjevic

E-mail: Mario.vignjevic@osce.org

Dervo Sejdic

E-mail: Dervo.Sejdic@osce.org

**Misia OBSE v Bosne a Hercegovine**

Silvana Boskovska Georgievska

Email: Silvana.Boskovska-Georgievska@osce.org

Jasna Dobrick  
Email: Jasna.Dobrick@osce.org  
**Misia dodatočného monitoring OBSE v Skopje**

Alma Begicevic  
Email: alma.begicevic@osce.org  
**Misia OBSE v Kosove**

## **SEKRETARIÁT KONFERENCIE**

---

Larry Olomoofe  
**školiteľ**  
European Roma Rights Center  
P.O. Box 906/93  
H-1386 Budapest 62, Hungary  
Tel: +36 1 413 2240, Mobile: +36 30 536 16 16  
Fax: +36 1 413 2201  
Email: larry.olomoofe@errc.org

Rebecca Surtees  
**spravodajkyňa**  
Nexus Institute  
Mollwaldplatz 5/Mezzanine  
A-1040 Vienna  
Austria  
Email: rsurtees@nexusinstitute.net

Daniela Valenta  
**tlmočníčka (srbština/angličtina)**  
Email: dv071@yahoo.com

Damir Omeragic  
**tlmočník (srbština/angličtina)**  
Tel: +387 332 152 39/ +387 638 128 96  
Email: damiromeragic@yahoo.com

Sylvia Králová  
**tlmočníčka (slovenčina/angličtina)**  
Tel: +421 905 43 0388  
Email: sylvia.kralova@gmail.com

Sarita Jasarova  
**tlmočníčka (rómština/angličtina)**  
Str. Kuzman Sapkarev 1a  
Gorce Petrov Iluzman Sapkarev no: 1a  
91000 Skopje, former Yugoslav Republic of Macedonia  
Tel: +389 220 46 287/ 2 20 31 201  
Fax: +389 220 46 287  
Mobile: +389 75 460 459  
Email: sjasarova@yahoo.com

Sejdo Jasarov

**tlmočník (rómština/angličtina)**

Str. Kuzman Sapkarev 1a

Gorce Petrov Iluzman Sapkarev no: 1a

91000 Skopje, former Yugoslav Republic of Macedonia

Tel: +389 220 46 287/ 2 20 31 201

Fax: +389 220 46 287

Mobile: +389 75 64 79 43

Email: sjasarov@yahoo.com

**Tlmočníci z albánčiny do angličtiny**

Maksim Daiu

Mobile: +355 692507515

Artur Cekodhima

Mobile: +3554227411



## Príloha 4: Evaluácia okrúhleho stola účastníkmi/účastníčkami

Účastníci/čky sme požiadali, aby vyplnili evaluačné dotazníky a zhodnotili tak užitočnosť okrúhleho stola, jeho vplyv na ich chápanie problematiky obchodovania s ľuďmi a na ich prácu, ako aj jeho nápomocnosť v súvislosti s posilnením spolupráce a sieťovanie. Nasleduje zhrnutie kľúčových bodov a pozorovaní od účastníkov/čok.

### 1. Bol pre Vás okrúhly stôl užitočný pre lepšie porozumenie ľudsko-právnych problémov, ktoré súvisia s obchodovaním s ľuďmi v rómskych komunitách?

Vo všeobecnosti mali účastníci/čky pocit, že okrúhly stôl prispel k ich chápaniu obchodovania s ľuďmi. Podľa jedného účastníka to bolo veľmi účinné vďaka kombinácii teórie (prezentácie) a praxe a posilnené procesom v diskusiách. Pre iných bol okrúhly stôl užitočným úvodom k problematike obchodovania s ľuďmi. Ďalší účastníci/čky mali pocit, že rozsah diskusií bol širší ako v minulosti a hovorilo sa aj o dôležitých problémoch, akými sú nútené manželstvá.

Zároveň niektorí účastníci/čky nemali pocit, že okrúhly stôl zlepšil ich chápanie obchodovania s ľuďmi vo veľkej miere kvôli tomu, že sa už sa predtým takýchto stretnutí zúčastnili. Ako vysvetlil jeden z respondentov: "Bol som na nejakých tréningoch o tejto problematike predtým a jej širší kontext je mi dosť známy".

### 2. Ako začleníte ľudsko-právny prístup do svojej práce v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v rómskych komunitách?

Hoci mnohí respondent/ky uviedli, že do svojej práce začlenia ľudsko-právny prístup, z ich odpovedí nebolo jasné ako sa to bude diať v praxi. Viac špecifické odpovede zdôrazňovali potrebu pozrieť sa na ľudské práva, ako napr. nízka úroveň vzdelania medzi Rómami a nespravodlivosť spojená s manželstvom a zverovaním detí, v rámci komunity. Ďalší účastník mal pocit, že je pre prístup založený na ľudských právach dôležité, aby boli do problematiky ženských práv angažovaní aj muži. Iní odpovedali, že už v svojej práci ľudsko-právny prístup využívajú a budú v tom pokračovať.

### 3. Prispel okrúhly stôl k prekonávaniu prekážok v spolupráci medzi rómskymi a ne-rómskymi organizáciami/inštitúciami/komunitami?

Účastníci/čky na túto otázku odpovedali aj kladne, aj záporne. Niektoré organizácie odpovedali, že okrúhly stôl bol pre ne nielen príležitosťou (ktorú využili) na vybudovanie kontaktov s inými organizáciami, ale aj príležitosťou diskutovať o konkrétnych iniciatívach. Iní reagovali kladne na podporu príležitostí

na spoluprácu, nielen medzi rómskymi a ne-rómskymi organizáciami, ale tiež medzi organizáciami z rôznych krajín. Ďalší mali pocit, že okrúhly stôl bol pre Rómov a ne-Rómov cennou príležitosťou diskutovať o tom, ako dospieť k spoločnému prístupu k existujúcim stereotypom a predsudkom.

Jeden účastník mal pocit, že nerómske organizácie potrebujú prekonať vlastné predsudky a viac sa angažovať v budovaní kapacít a posilňovaní rómskych organizácií. Iní vyjadrili sklamanie s úrovňou spolupráce. Jeden účastník poznamenal, že niektorí účastníci/čky sú vo svojich postojoch veľmi zakorenení/é a že sa tieto konfliktné vzťahy prejavia aj mimo okrúhleho stola.

#### **4. Bol okrúhly stôl užitočnou príležitosťou na posilnenie sieťovania s rómskymi a ne-rómskymi aktérmi v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi?**

Vo všeobecnosti prevládal pocit, že okrúhly stôl bol užitočný v zmysle sieťovania a zdieľania informácií medzi rómskymi a nerómskymi organizáciami. Niektorí obzvlášť ocenili užitočnosť pohľadu na to, ako sa v iných krajinách pracuje s problémami ako chudoba, úžera a nútená práca detí. V niektorých prípadoch účastníci/čky urobili konkrétne kroky na vybudovanie základu pre budúcu spoluprácu. Iní mali pocit, že prezentácie pomohli posilniť príležitosti na sieťovanie. Účastníci/čky zdôraznili dôležitosť sieťovania a mnohí/é mali pocit, že skúsenosti MVO pracujúcich v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi sú veľmi dôležité pre podporu iniciatív rómskych organizácií v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Na druhej strane zopár účastníkov/čok odpovedalo, že pre nich okrúhly stôl nevytvoril príležitosti na sieťovanie medzi rómskymi a nerómskymi organizáciami.

#### **5. Bol okrúhly stôl užitočný v zmysle výmeny praktických príkladov z oblasti prevencie a ochrany?**

Účastníci/čky takmer bez výnimky vnímali okrúhly stôl ako užitočnú príležitosť na zdieľanie dobrej praxe v oblasti prevencie a ochrany. Konkrétne odpovede zahŕňali:

- Príležitosť na výmenu skúseností so zástupcami/kyňami iných krajín a rôznymi rómskymi a ne-rómskymi aktérmi bola veľmi užitočná;
- Praktické príklady boli dostatočne konkrétne, obzvlášť v oblasti prevencie;
- Príklady práce z cieľových krajín boli veľmi dobré;
- Práca v skupinách bola užitočná;
- Existuje potreba väčšieho množstva príkladov praktickej práce.

#### **6. Ktorá časť/prvok okrúhleho stola bola pre vašu prácu najužitočnejšia?**

Účastníci/čky považovali za najdôležitejšie nasledujúce aspekty okrúhleho stola:

- Prezentácie zamerané na konkrétne problémy a diskusie so zástupcami/kyňami rôznych krajín;
- Práca v skupinách a možnosť diskutovať a rozvíjať nápady na projekty;
- Diskusia a identifikácia hlavných príčin, ktoré sa, z vlastných skúseností účastníkov/čok, líšili;
- Diskusie a konkrétne príklady;
- Informácie o deťoch na uliciach a informácie o prístupe dvoch zúčastnených talianskych organizácií;
- Sieťovanie;
- Diskusia o ponaučeníach;
- Nazeranie na problematiku z rôznych uhlov
- Podobnosť prístupov v rôznych krajinách;
- Získanie informácií o problémoch, ktoré majú Rómovia;
- To, že sme mohli počuť o problémoch, ktorým čelia iné organizácie;
- Informácie o praktických skúsenostiach organizácií v teréne, obzvlášť tých z Talianska a Terre des Hommes;

## 7. Existuje niečo, čo by ste navrhovali zmeniť pri budúcich podujatiach?

- Nehovoriť znovu o rizikových faktoroch pre rómske komunity, ale pokúšať sa nájsť čiastočné, alebo komplexné riešenia problému;
- Nasledujúci okrúhly stôl by mal byť zameraný na konkrétne metodiky a prístupy, ktoré sú užitočné pre miestne organizácie a odborníkov/čky a poloprofesionálov/ky s tým, že sa budú brať do úvahy miestne špecifiká;
- Zahnúť do budúcich aktivít predstaviteľov štátu;
- Zúžiť témy a diskutovať o konkrétnych problémoch;
- Prizvať viac cieľových krajín a ísť viac do hĺbky;
- Skrátiť objem denného programu;
- Jasnejšie a vopred vysvetliť účastníkom/čkám metodológiu a ciele
- Vyhnúť sa opakovaniu blokov. Bloky prvého dňa mali tendenciu sa opakovať;
- Urobiť podujatie viac dynamickým.

## 8 & 9. Rozumiete tomu, ako funguje Rómsky projektový fond ODIHR pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi a zvažujete podanie projektu na tento fond?

Prevažná väčšina účastníkov/čok vyjadrila svoj zámer uchádzať sa o financovanie projektu z Rómskeho projektového fondu ODIHR pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Niektorí podotkli, že hoci sa zamýšľajú uchádzať o finančné prostriedky, výška prostriedkov na projekt (5,000 Euro) je príliš limitovaná.

## 10. Iné poznámky:

- Bola ocenená snaha organizátorov zhromaždiť rôznorodú a zložitú skupinu ľudí;
- Na budúce podujatia, prosím, prizvite rovnaké účastnícke krajiny.

## Príloha 5: Rómsky projektový fond pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi

### Pozadie

ODIHR založil Rómsky projektový fond pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Rómsky ATP fond) na to, aby povzbudil rozvoj a implementáciu miestnych a regionálnych iniciatív v oblasti obchodovania s ľuďmi a s ním súvisiacich porušovaní ľudských práv, ktorým sú vystavené rómske komunity. Tento fond je spoločnou iniciatívou Oddelenia ODIHR pre ľudské práva a Kontaktného strediska ODIHR pre záležitosti Rómov a Sinti s cieľom pomôcť zúčastneným štátom pri implementácii Akčného plánu OBSE pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (2003) a Akčného plánu pre zlepšenie situácie Rómov a Sinti v oblasti OBSE (2003).

Prostredníctvom Rómskeho ATP fondu bude ODIHR poskytovať podporu a finančné prostriedky mimovládny organizáciám, aby mohli budovať a rozširovať svoju prácu v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a s Rómami a rómskymi komunitami, a aby rozvíjali a implementovali iniciatívy boja proti obchodovaniu s ľuďmi na miestnej a regionálnej úrovni. Špeciálnym cieľom tohto fondu je budovať kapacity rómskych MVO v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, vybudovať a posilniť partnerstvá medzi rómskymi a ne-rómskymi aktérmi a viac sprístupniť existujúce siete a financie rómskym aktérom a komunitám.

Projekty sa môžu týkať nasledujúcich oblastí, ale nemusia byť na ne obmedzené:

- Prevencia – zvyšovanie povedomia verejnosti
- Budovanie kapacít MVO
- Spolupráca medzi vládou a MVO
- Poskytovanie pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.

### Predložené projekty budú posudzované na základe nasledujúcich kritérií:

- ich podali rómski aktéri, alebo komunity
- budujú a posilňujú partnerstvá medzi rómskymi aktérmi a MVO v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi;
- podporujú spoluprácu miestnych inštitúcií a komunít s MVO
- podporujú regionálne sieťovanie a iniciatívy;
- majú konkrétny dopad a je pravdepodobné, že preukážu dlhodobé výsledky.

Projekty predložené na Rómsky ATP fond by nemali presiahnuť sumu 5,000 EURO.

### Postup pri podávaní žiadostí:

MVO by sa mali projekty posielat' priamo do ODIHR. Projekty posielané e-mailom je treba poslať na: Jennifer.mitchell@odihr.pl a astrid.ganterer@odihr.pl. Projekty posielané poštou by mali byť zaslané na adresu Programu ODIHR pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

Projekty by mali mať formu štandardného formulára ODIHR (pozri prílohu). V projektoch by mali byť jasne uvedené ciele projektu a očakávané výsledky (krátkodobé, aj dlhodobé), uvedení miestni partneri implementácie a časový rámec implementácie. Prílohou by mal byť detailný rozpočet, vrátane finančného, alebo nepeňažného vkladu od miestnych partnerov implementácie projektu, ktorými do neho prispajú.

Podané projekty budú skontrolované do 30 dní po obdržaní vyplnenej žiadosti o projekt. Na projekty v tomto fonde sa budú vzťahovať štandardné finančné požiadavky ODIHR a požiadavky ODIHR na podávanie správ. Detailné informácie o návode k požiadavkám na finančné a iné správy a kritéria výberu si môžete vyžiadať od Jennifer Mitchell (ODIHR Contact Point for Roma and Sinti Issues) a Astrid Ganterer (ODIHR Anti-Trafficking Programme).

